

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI

BALIKESİR – KARESİ – ÜÇPINAR MAHALLESİ FOLKLORU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA MALIKOVA

BALIKESİR 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI

BALIKESİR – KARESİ – ÜÇPINAR MAHALLESİ FOLKLORU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA MALIKOVA

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ALİ DUYMAZ

BALIKESİR 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyat Anabilim Dalı'nda 201912511012 numaralı Rana MALIKOVA'nın "Balıkesir – Karesi – Üçpınar Mahallesi Folkloru" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 28 Haziran 2022 tarihinde yapılmış sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Doç. Dr. Erdal ADAY

İmza

Üye (Danışman) Prof. Dr. Ali DUYMAZ

İmza

Üye Prof. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN

İmza

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

28/06/2022

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

28/06/2022

İmza

Rana Malıkova

ÖNSÖZ

19. yüzyılın sonlarında Avrupa’da “folklor” adıyla ortaya çıkan bu yeni bilim dalı, birçok ülkede büyük ilgiyle karşılanmış ve bilim adamları kendi ülkelerinin halk kültürlerini araştırmaya yönelmişlerdir. Ülkemizde Tanzimat’la başlayan halka dönüş hareketiyle, sosyal ve edebi alanlarda “halk” ve “millet” kavramları benimsenip yayılmaya başlamıştır. Batı kültürüyle yetişen bazı şair ve yazarlarımız, edebiyatımızın asıl kaynağının “halk” olduğu görüşünü savunarak, halk dili ve halk kültürüne dayanan milli edebiyatı kurmak amacıyla halk edebiyatı ürünlerinden yararlanmışlardır. Edebiyatın aydınlar için değil, halk için yapılması ve yazı dilinin halkın anlayabileceği konuşma dili haline gelmesi düşüncesini savunmuşlardır.(Aslan, 2010, s. 5)

Boratav, 100 soruda Halk Edebiyatı adlı eserinde halkbiliminin mahiyeti hakkında şu ifadelerle yer vermiştir:

Halkbilimi oldukça genç bir ilimdir. Batı ülkelerinde 1846’dan bu yana İngilizce folk (halk)ve lore (bilim) kelimelerinden meydana gelmiş olan folklore deyimiyle, o tarihten önce bir bilim konusu sayılmayan, ya da başka bilimlerin alanı içinde kalan birtakım olguları, kendine özgü yöntemlerle incelemeyi üzerine alan bağımsız bir bilim olarak tanınmaya başladı. Yurdumuzda bu bilimin adı ilk olarak 1913’te Rıza Teyfik’in “Peyam” gazetesinin “edebi ilave” sinde (sayı 20, şubat 1913) yayınladığı Folklor başlıklı yazıda anıldı (Boratav, 1988, s.5).

Aynı şekilde Metin Ekici de Halk bilgisi (Folklor) adlı eserinde halk bilgisi ve halk bilimi kavramları üzerine şu cümleleri sarf etmiştir:

“Bir bilim dalının dayandığı iki ana temel vardır. Bunlardan birincisi bu bilim dalının kendisine konu ettiği malzeme, ikincisi de bu malzemeyi incelemede kullanılan kuram, yöntem ve terminolojidir. Halk biliminin konusu “Halk Bilgisi”dir. “Halk Bilimi” ve “Halk Bilgisi”nin özü ise “Halk”tır.”(Ekinci, 2019, s. xi)

. Folkloru farklı bir düşünceyle Nil Tan Folklor (Halkbilimi) genel bilgiler kitabında şöyle yorumlamıştır:

Halkın geleneğe bağlı maddi ve manevi kültürünü kendine özgü metotlarla derleyen araştıran, sınıflandıran, çözümleyen ve halk kültürü üzerinde değerlendirmeler yapan bir bilimdir.

Folklor dendiği zaman, bilimin yanında halk kültürü malzemesi de anlaşılmaktadır. Ülkemizde folklor teriminin halk oyunları, halk müziği karşılığında kullanılması alışkanlığı, folklorun tanınmasıyla yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır.

Folklorun inceleme alanı halk kültürüdür. Halk kavramı, siyasi ve ideolojik görüşlere göre farklı farklı değerlendirilmektedir. Folklorculara göre halk ortak sosyal ve kültürel özellikleri bulunan insan topluluğudur. Halk yalnızca köyde değil, şehirde de yaşamaktadır. Çiftçi, işçi, memur, esnaf, profesör, cumhurbaşkanı halk kültürünün taşıyıcısı olarak halkı oluşturmaktadır. Çiftçi, halk kültürünü en çok taşıyan, yaşantıdır. Öğrenim görmüş kişiler, gördükleri öğrenimin derecesine göre halk kültürünün yanında evrensel kültür değerlerinin bir bölümüne de sahip olurlar. Milletleri diğer milletlerden ayıran kültürel özelliklerin esası halk kültürüdür, başka bir deyişle folklordur. Milli kültür denilen kültür değerleri de folklordan kaynaklanmaktadır.(Tan, 1995, s. 5)

Hazırladığımız tez de “Giriş, Bulgular ve Yorumlar, Sonuç” bölümleri üç ana bölüm olmaktadır. Giriş bölümünde “Alanyazın, Yöntem” başlıklarına yer verilmiştir. Tezimizin esas bölümü “Bulgular ve Yorumlar” olmaktadır. Bu bölümde “Balıkesir – Karesi – Üçpınar Mahallesi Folkloru” derlemesi hakkında bilgiler aktarılmıştır. Bulgular ve Yorumlar bölümün esas konusu “Halk Edebiyatı Ürünleri” ve Halk Bilim’dir.”

Birinci bölümde “Halk Edebiyatı Ürünleri” yer verilmiştir. Bu bölümde kaynak şahıslardan topladığımız “efsaneler, atasözleri, masallar, maniler”, elde edilmiştir.

İkinci bölümde “Halk Bilim’dir”. Bu bölümde derlemede elde edilen halka özgür bilgilere yer verilmiştir.

Sonuç bölümünde mahalle hakkında ve sahada yaşanan zorluklar hakkında bilgi verilmiştir. Saha çalışmasında Üçpınar mahallesine ait haritadan görseli ve mahallesinde çekilmiş fotoğraflar, derleme esasında kaynak şahısların yer aldığı liste

derleme esnasında kullandığımız soru listesi ve sonda yararlandığımız kaynak kitapların alfabetik sırayla soyadlarına göre kaynakça kısmında yer verilmektedir.

Beni saha çalışması boyunca sabırla yardımlarını benden esirgemeyen, beni çalışmaya teşvik eden saygı değerli sayın Prof. Dr. Ali Duymaz hocama, maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen babam Mübariz İbrahimov ve annem Arzu Hüseynova'ya, Balıkesir yöresiyle ilgili kaynakları bulmamda yardım eden kardeşim Ayaz Malikov'a, beni muhtarla tanıştırap derlememin hızlı gitmesi için yardımcı olan Genç Kızılay Balıkesir il başkanı İbrahim Ayyıldız'a ve en önemlisi de bana kapılarını açan beni sabırla dinleyip sabırla sorularıma cevap veren Üçpınar köy muhtarı Mehmet Kas ve köy halkına teşekkürü bir borç bilir, saygılarımı sunarım.

Rana MALIKOVA

BALIKESİR, 2022

ÖZET

BALIKESİR – KARESİ – ÜÇPINAR MAHALLESİ FOLKLORU

MALIKOVA, Rana

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali Duymaz

2022, 67 sayfa

Bu çalışmanın amacı, Üçpınar Mahallesi folklor unsurlarını derleyip kayıt altına almak, kaybolmalarını önlemek ve kültürel bilgileri yazıya geçirerek gelecek nesillere aktarmaktır. Amacımız Üçpınar Mahallesi'nin kültürel tanıtımına katkıda bulunmaktır. Halk edebiyatına ve kendi halk kültürüne dikkat çekmek, mahalledeki insanlara geçmiş yaşamlarını ve kültürlerini hatırlatmaktır.

Alan araştırmasında görüşme yöntemi gözlem yöntemi kullanılmıştır. Alan araştırmasına çıkmadan önce gerekli kaynaklar incelenmiş ve derleme için gerekli malzemeler hazırlanmıştır.

Araştırma için kullanılan veri toplama sırası aşağıdaki gibidir.

- Derlemeye çıkmadan önce derlenmesi gereken köy hakkında araştırma yapılır, makaleler ve kitaplar okunur.
- Araştırma esnasında sorulacak sorular, ses kayıt cihazı hazırlanmıştır.
- Derleme yapılacak olan köy gözlemlendi.
- Kaynak kişilerle soru cevap şeklinde görüşmeler yapılmıştır.

Gerekli materyallerin toplanması için kaynak kişiler belirlenmiş ve derleme sırasında sorulacak sorular hazırlanmıştır. Gözlem ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler yazıya dökülmüştür. Ses kayıtlarının bir kısmında hava şartları ve uçak seslerinden dolayı anlaşılamayan kelimeler düzeltilmiştir. 2020-2022 yılları arasında Üçpınar mahallesinde saha araştırmalarına devam edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üçpınar, Halk Bilimi, Halk Kültürü

ABSTRACT

BALIKESİR – KARESI – UÇPİNAR DISTRICT FOLKLORE MATERIALS

MALIKOVA, Rana

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ali Duymaz

2022, 67 page

The aim of this study is to compile and record the folklore elements of Üçpınar Mahallesi, to prevent them from being lost and to transfer cultural information to future generations by writing them down. Our aim is to contribute to the cultural promotion of Üçpınar Neighborhood. It is to draw attention to folk literature and their own folk culture, to remind people of their past lives and cultures.

In the field research, interview method and observation method were used. Before starting the field research, the necessary resources were examined and the necessary materials for compilation were prepared.

The order of data collection used for the research is as follows.

- Before the compilation, research is done about the village that needs to be compiled, articles and books are read.
- Questions to be asked during the research, a voice recorder has been prepared.
- The village where the compilation will be made has been observed.
- Interviews were held with the resource persons in the form of questions and answers

In order to collect the necessary materials, the source persons were determined and the questions to be asked during the compilation were prepared. Observation and interview techniques were used.

The information obtained as a result of the research was written down. In some of the audio recordings, the words that could not be understood due to weather

conditions and airplane sounds were corrected. Field research continued in Üçpınar village between 2020-2022.

Keywords: Ucpinar, Folklore, Folk Culture.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Araştırmanın Varsayımları	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.6. Tanımlar	2
2. İLGİLİ ALANYAZIN	3
2.1. Kuramsal Çerçeve	3
2.2. İlgili Araştırmalar	3
3. YÖNTEM.....	5
3.1. Araştırmanın Modeli	5
3.2. Evren ve Örneklem.....	5
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	5
3.4. Verilerin Toplama Süreci	6
4. BULGULAR VE YORUMLAR	7
4.1. Üç Pınar Mahallesi Hakkında Genel Bilgiler	7
4.1.1. Üçpınar Mahallesinin Tarihçesi.....	7
4.1.2. Mahallenin Coğrafi Yapısı.....	7
4.1.3. Mahallenin Nüfusu	8
4.1.4. Mahallenin Ekonomik Yaşamı	8
4.1.5. Mahallenin Eğitim Durumu	8
4.2. Üçpınar Mahallesi Halk Edebiyatı Ürünleri.....	9

4.2.1. Efsaneler	9
4.2.1.1. Hayrettin Hoca Efsanesi.....	10
4.2.1.2. Hayrettin Hoca Efsanesi.....	10
4.2.1.3. Hayrettin Hoca Efsanesi.....	11
4.2.1.4. Hayrettin Hoca Efsanesi.....	12
4.2.1.5. Sütlüce Efsanesi	12
4.2.2. Masallar	14
4.2.2.1. Kırmızı Başlıklı Kız.....	15
4.2.2.2. Akıllı Evlat.....	16
4.2.2.3. Keloğlan.....	18
4.2.3. Maniler	19
4.2.3.1. Sevda Manileri	20
4.2.3.2. Ayrılık Manileri	22
4.2.4. Atasözleri.....	24
4.3. Halkbilim Ürünleri	28
4.3.1. Toplumsal İnanış ve Uygulamalar	28
4.3.1.1. Doğum.....	28
4.3.1.1.1. Doğum Öncesi.....	28
4.3.1.1.2. Doğum Hazırlığı	28
4.3.1.1.3. Doğum Sonrası.....	29
4.3.1.2. Sünnet.....	32
4.3.1.3. Askerlik	33
4.3.1.4. Evlenme.....	34
4.3.1.4.1. Kız İsteme ve Söz	36
4.3.1.4.2. Nişan	37
4.3.1.4.3. Düğün Hazırlığı	38
4.3.1.4.4. Kına Gecesi.....	40
4.3.1.4.5. Düğün.....	42
4.3.1.5. Ölüm.....	43
4.3.1.5.1. Ölüm Öncesi	43
4.3.1.5.2. Ölüm Sırası	43
4.3.1.5.3. Yıkama ve Kefenleme	44
4.3.1.5.4. Cenaze Namazı ve Defin İşleri	44

4.3.1.5.5. Cenaze Evi	45
4.3.1.6. Bayram ve Kutlamalar.....	46
4.3.1.6.1. Bayramlar.....	46
4.3.1.6.2. Mevlitler.....	47
4.4.1. Halk Mutfağı	48
4.4.1.1. Çorbalar	49
4.4.1.2. Yemekler.....	49
4.4.1.3. Tatlılar.....	50
4.4.1.4. Turşular	51
4.4.1.5. Börekler	51
4.4.1.6. Reçeller	52
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	57
EK – 1 Kaynak Kişiler	57
EK – 2 Fotoğraflar ve Belgeler	60
2.1. Üç Pınar mahallesinin haritası	60
2.2. Hayrettin Hoca hakkında belge.....	61
2.3. Asker Töreni	62
2.4. Mevlit.....	64
EK –3 Üçpınar Mahallesi İle İlgili Sorular	64

KISALTMALAR LİSTESİ

s. : Sayfa

vs. : Vesaire

kk. : Kaynak Kişiler

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu başlangıcından günümüze kadar Balıkesir Karesi ilçesinin Üçpınar Mahallesi hakkında halk edebiyatı, halk kültürü hakkında derleme yapmaktır. Bu derlememizin esas konusu mahallemize özgür edebiyat ürünlerine ve mahalle halkını kendine has yöresel adetleri ile tanıştıktık.

1.2. Araştırmanın Amacı

Balıkesir – Karesi – Üçpınar Mahallesi'nin folklor ürünleri adlı bu çalışmanın amacı, mahallenin halk edebiyat ve halk kültür ürünleri üzerinde ayrıntılı inceleme yaparak ele almaktır.

Balıkesir Karesi Üçpınar Mahallesi hakkında daha önce akademik alanda bir çalıma yapılmamıştır. Bu çalışmada köy hakkında ve halkbilim yönünden kapsamlı olarak incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi Üçpınar köyünün halk edebiyatını, halkbilimini öne çıkarmaktır. Teknoloji hayatımıza girdiği günden beri bazı adetlerimiz, inançlarımız elimizden su gibi akıp gitmektedir. Bu yüzden köyümüzün araştırılması tez haline aktarılması gelecekteki araştırmalara katkı verecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Yapılan araştırmada Üçpınar köyü hakkında derleme yapılmadığı hakkında bilgi edilmiştir. Bu doğrultuda köy hakkında detaylı bir derleme yapılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamızın sınırı Üçpınar köyünün kuruluşu, halk edebiyatı ve halkbilimiyle sınırlandırılmış. Köyümüz hakkında daha önce araştırma yapılmadığı için diğer illeri ve köyleri hakkında derlemeler incelenmiştir. Bu derleme kitaplar, makaleler ve tezlerle yazılı kaynaklarla sınırlanmıştır.

1.6. Tanımlar

Halkbilimi çalışmalarının yaygın olarak kabul edilen iki başlangıç tarihi vardır. Birincisi, Almanya’da Grimm kardeşlerin, 1812 yılında “Ev ve Çocuk Masalları” adlı sözlü gelenekten derleyerek oluşturdukları masal kitaplarını yayınlamaları; ikincisi ise bilim dalının adı olarak uluslar arası bir kullanıma erişmiş olan, folklor “Folk – Lore” teriminin 1846 yılında İngiliz William John Thoms tarafından icat edilip, Atheneum adlı dergiye Ambrose Merton müstear adıyla gönderilerek yayınlamasıdır. Folklor kelimesinin kökeni “folk”=halk ve “lore”= bilim sözcükleri oluşturmakta ve birleşik olarak “halkbilimi” anlamına gelmektedir. Son zamanlarda uluslararası literatürde, gerçek anlamını yitirmeye başlayarak yanlış kullanımlarının çoğalması nedeniyle “folklor” (folklore) terimi yerine “folkloristik” (folkloristics) teriminin kullanımı yaygınlaşmıştır.(Çobanoğlu, 2016, s. 23)

Halkbilimi, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle, derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da, bir bireşime vardırılmayı amaçlayan bir bilimdir.(Örnek, 1977, s. 15)

Balıkesir Karesi ilçesine bağlı Üçpınar Mahallesi folklorunu derledik. Balıkesir büyük şehir olduğundan dolayı, şehirle yakın mesafede olan köyler mahalle olarak adlandırılmaktadır. Üçpınar da şehre yakın olan eski köylerden biri olmaktadır. Üçpınar Mahallesi ulaşım sorunu bulunmamaktadır. Mahalle daha da gelişmeye başlamaktadır. Eski müstakil evlerin yerini daireler almaktadır.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Alan (Saha) araştırması metot ve tekniklerine dair özet bilgileri aktarmazdan önce “alan araştırması”nı tanımlamamızda yarar vardır. Tespit edilen araştırma konusuyla ilgili halk kültürü unsurları hakkında bilgi almak için söz konusu unsurları yaşadığı topluluğa gidilerek çalışmalarda bulunmasına “alan araştırması” denir.(Çobanoğlu, 2016, s. 69)

Halk bilimciler tarafından çok sık olarak kullanılan “derleme” terimi; halk bilgisi yaratmalarının belli bir zamanda, belli bir yerde, belli bazı araç ve yöntemleri kullanan uzman halk bilimci veya amatör olarak halk bilimine ilgi duyan kişi veya kişilerce, halk bilgisi ürünleri yaratan, yeniden yaratan, taşıyan, nakleden, aktaran ve icra eden kişilerden sözlü, yazılı ve görsel olarak kaydedilmesi ve maddi ürünlerin toplanması işidir.(Ekinci, 2019, s. 25)

Bu çalışma, Balıkesir Karesi ilçesine bağlı Üçpınar köyü hakkında hazırlanmış bir derleme çalışmasıdır. Bu derlemede Üçpınar köyünün tarihçesi, halk edebiyatı, halkbilimi derlenmiştir.

Üçpınar köyü hakkında tüm bilgileri köy halkından elde edilmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Üçpınar köyü hakkında akademik alanda çalışma mevcut değildir. Lakin Balıkesir, ilçeleri ve başka köyleri hakkında kitaplar, makaleler, gazeteler ve tezler yazılmıştır. Elde edilen kaynaklar incelenmiştir. İncelenen kaynaklarda Balıkesir’in, ilçelerinin köylerinin kendine özgür yöresi, inancı, adeti vardır.

Fatma Bildir Olu’nun yazdığı “*Dursunbey Yöresi Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Ürünleri*” tezimiz için gerekli bilgileri elde etmemize yardım etmiştir. Bu kitap da halk edebiyatının halk biliminin derli toplu “*Dursunbey*” ilçesinin değerlerinin birikimi toplanmıştır.

Aydın Ayhan'ının "*Balıkesir Kimliği*" kitabında Balıkesir'in var oluşu ve çevresinde yaşayan milletler hakkında detaylı bilgilerle bizi aydınlatmaktadır.

Dr. Mehmet Ali Yolcu diğer bir kitabı da "*Balıkesir Yöresi Maniler*" i hakkın da günümüze kadar gelmiş olan maniler derlenmiştir.

Derleme yaparken en çok yararlandığım yüksek lisans tezlerden biride Şeyma Aşkın'ın "*Yaren Mahallesi(İVRİNDİ-BALIKESİR) HALKBİLİMİ ÜRÜNLERİ*" olmuştur. Bu tez saha çalışmamda nasıl bir yol çizeceğime yardımcı olmuştur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Üçpınar köyü hakkındadır. Araştırmamızda halk edebiyatı ve halk biliminden bahsedilir. Çalışmada gözlem, görüşme ve derleme yöntemi kullanılmıştır.

Derleme yapılmadan önce bölgeye gidilip alan hakkında bilgi alınmıştır. Derlemenin amacı anlatıldıktan sonra ekonomik faaliyetleri, tarihçesi, nüfusu coğrafi yapısı hakkında bilgiler elde edilmiştir. Derlemeye gitmeden önce alan hakkında sorular hazırlanmıştır ve bu sorular gruplandırılmıştır. Derleme yapılırken alanda ilk önce çevre gözlemi yapılmıştır, daha sonra kaynak şahıslar tanınmıştır. Kaynak şahısların yaşı, eğitim durumu ve tecrübesi dikkate alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma yapmaya gidilirken Genç Kızılay Balıkesir il başkanı İbrahim Ayyıldız'la birlikte muhtarla tanıştıktan sonra derlememizin amacı anlatıldı köyün tanıtımı için ne kadar gerekli olduğu bahsedildi. Derleme boyunca pandemi kurallarına dikkat edildi.

Kaynak şahısların genellikle yaşları elli yaş üstündeydi. Eğitim durumları genellikle ilkokul mezunlarıydı. Sorularına kaynak şahıslar bazen yeterli cevap veremedi. İletişime daha önceden geçilen kaynaklarda güven problemi olmadığı için derleme çalışmalarına daha da fazla katkı verdiler.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Bölgeyi araştırmadan önce Genç Kızılay Balıkesir il başkanı İbrahim Ayyıldız'a ulaşıldı. Günü ve saati ayarladıktan sonra buluşup Üçpınar Mahallesine (köye) doğru yola çıkıldı. Köyün muhtarıyla iletişime geçirildi. Kendisine

mahallenin (köyün) tez konumuz olduğunu ve burada soru cevap Şeklinde ses kaydı yapılacağının bilisini aktardık. Kendilerinin elimizden geldiği kadar yardımcı olacağını ilettiler. Pandemi nedeniyle insanların hoş karŐılamayacađını da bilgilendirdiler.

Kaynak Őahıslara sorduğum soruları genellikle Nail Tan'ın "Folklor (Halkbilimi) Genel bilgiler" kitabından hazırladım.

Bölgeye ilk hafta gittiğimde muhtarla birlikte kaynak Őahıslarla konuŐtum. Sonraki haftalarda tek baŐıma olduğumu için kaynak Şahıslar konuŐmaktan kaçındığında durumu izah edip muhtarın bilgisi olduğunu da söyledim.

Pandemi nedeniyle konuŐmalarımız açık alanda yapılmıştır. Sosyal mesafe kuralı ve maske kurallarına dikkat edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplama Süreci

Araştırmadan sonra ses kayıtları tek tek dinlenildi. Açık alana da ses kaydı yapıldığı için çevreden gelen seslerden dolayı bazı sesler net duyulmamaktadır. AraŐtırmamız yazıya aktarıldıktan sonra kaynak Őahıs bilgileri hem yanında parantez içerisinde bildirilmektedir hem de tezin sonunda kaynak Őahıslarla alakalı ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Üç Pınar Mahallesi Hakkında Genel Bilgiler

4.1.1. Üçpınar Mahallesinin Tarihçesi

Eskiden Üçpınar köyü olarak bilinirdi. Büyük şehirler gelişmeye başladığından dolayı şehirlere yakın olan köyler “mahalle” olarak hitap edilmeye başlandı.

Mahallenin eskiden ismi “Uçtu Pınar”dı. Mahallenin ismi sonradan Üçpınar olarak değiştirilmiştir. Köy 1400 yıllarında Hayrettin Hoca diye bir zat tarafından kurulmuştu. Köyde onun kervansarayını varmış. Uzaktan gelen yolcular o kervansarayda mola verirlermiş. Köyün kurucusu Hayrettin Hoca padişahlar sülalesinden geldiği söyleniliyor. Bu yüzden de Köyün ismi Hayrettin hocayla alakalıdır.(KK13)

4.1.2. Mahallenin Coğrafi Yapısı

Üçpınar köyü Balıkesir’in Karesi ilçesine bağlıdır. Coğrafi bakımdan Marmara Bölgesi’ndedir. İl kodu 266,posta kodu 10010’dur. Balıkesir’in şehir merkezinden3,5 kilometre uzaktadır.

Köyün girişinde marangoz, fırın, petrol, büfe vardır. Komşu köyler ise şunlardır: Kavaklı, Ziyaretli, Karakol, Fethiye, Ortaca, Yaylacık, Büyükpınar, Tatlıpınar ve Sefa köyü. Bu köylerden en yakınları Kavaklı, Ziyaretli ve Sefa köyüdür.

Mehmet Kas’ın köyün yerleşimi ve ulaşımı ile ilgili ifadelerine yer verilecek olursa köye ulaşım eskiye nazaran çok daha kolaydır. Köy ile merkez arasında ulaşım eskiden eşeklerle yapılırmış. Sonradan at arabalarıyla gidilmeye başlanmıştır. Şimdi ise köyden merkeze, merkezden köye 15 dakikada bir dolmuşlar kalkmaktadır. Bu vesileyle köy halkı merkeze rahat bir şekilde ulaşım sağlamaktadır.

4.1.3. Mahallenin Nüfusu

Köyün nüfusu 1700 civarlarındadır. 150 ev bulunmaktadır. Köyde şimdi daha çok insan var. (KK13)

4.1.4. Mahallenin Ekonomik Yaşamı

Ekonomi genellikle tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde teknik tarım işi yapılıyor. Tarlalar traktörle sürülüyor. Eskiden öküzlerle pulluklarla sapanlarla yapılırdı. Daha çok seracılık yapılıyor. Hayvancılık da süt ve et için besleniliyor. Sütçülük de yapılıyor. Birlik süt şirketi sütleri toplayıp mandıraya götürüp peynir yoğurt üretirler.(KK32)

Seracılıkta da marul, salatalık, ıspanak, domates ve biber gibi değişik ürünler yetiştiriyorlar. Kışlık ve yazlık olarak ayırırsak, kışın marul ve ıspanak gibi yeşillikler ekilirdi, yazlık ise domates salatalık gibi sebzeler ekilirdi. Otuz yıl önceye bakarsak sebze üzerine çalışılıyordu. Ama şimdi şehre yakın olduğumuz için tarım işi yok olmaya başlıyor. O zamanlar ekonomi daha iyi idi. Ama şimdi insanlar geçimlerini sağlamaya çalışıyor.(KK28)

4.1.5. Mahallenin Eğitim Durumu

Üçpınar Şehit Ali İlkokulu ve Şehit Yüzbaşı İlker Acar Ortaokulundan aldığım bilgiler şunlardır. Okul tek bina iki farklı kurum olarak hizmet vermektedir. Hem ilkokul hem de ortaokul olarak. Ana sınıfından itibaren hep birlikte eğitim görüyorlar.

1940'da ilkokul süreci başlamış. Yanına ek binalar yapılır. 2015'te Milli Eğitim merkeze yakın olan bir okulun binasının değiştirilmesi karar verilir. 2017'de yeni binaya taşınmış. Kız ve oğlan öğrenciler karışık okuyor. Eskiye bakınca şimdi kız ve oğlan öğrenciler eşit şekilde devam ediyor. Üçpınar'ın kendine has bir özelliği var daha çok okuma oranı diğer köylere bakarken küçük yaşlarda evlilik oranı yüksek. Ekonomik açıdan sıkıntısı olmayan bir yerleşim alanı. Toprakları, hayvancılık, tarımcılık değerli. Bu yüzden okumaya merakı olan daha az. Eskiden okuldan iş eğitim dersleri verilirdi şimdi yok.(KK23)

4.2. Üçpınar Mahallesi Halk Edebiyatı Ürünleri

4.2.1. Efsaneler

İnsanoğlunda tarih sahnesinde gördüğü ilk devirlerden itibaren aynı coğrafya, muhit veya kavimler arasında doğup gelişen; zamanla inanç, adet, anene ve merasimlerin teşekkülünde az çok rolü olan bir çeşit masallar vardır. Sözlü geleneğe yaşayan bu anonim masallar dilimize Arapça; “Usture” (cem’i; esatir); Farsça; “Fasane, efsane” ; Yunanca; “Mitos, mit” kelimeleri ad olarak verilmiştir.(Elçin, 1986, s. 314)

Efsaneler, sözlü geleneğin ürünü olan bir anlatım türüdür. Masallar gibi, sözlü geleneğe anlatılarak devam ederler. Masalların kalıplaşmış şekilleri vardır. Masala tekerleme ile başlanır, geçiş bölümünde ve masalın sonunda belli sözler tekrarlanır. Masalları anlatan usta masalcılar masal anaları bulunur ve daha çok çocuklar için anlatılır. Başlangıçta masallar çocuklar dinlesin diye oluşmamıştı. Zamanla bu özelliği ön plana çıkmıştır. Efsaneler için ise belli anlatım zamanları yoktur. Yeri geldiği zaman efsane anlatılır. Masallar gibi mükemmel bir yapıya sahip değillerdir. Çok karmaşık yapıları vardır. Efsaneyi anlatan anlattığı şeyin gerçekten olmuş olduğuna inanır. Anlattığı şeyi kimlerden duyduğu sorulduğu zaman ; “ Büyüklerimden, atalarımın duyduğuma göre olay böyle olmuş, böyle gerçekleşmiş” cevabı alınır. Bir masal anlatıcısı ise anlattığının yalan yanlış olduğunu giriş tekerlemesinde söyleyerek söze başlar: “ Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken develer tellal iken, pireler berber iken... “ gibi gerçeküstü bir tekerleme, dinleyeceğimiz masalın hayali, inanılmaz şeylerle yüklü olduğuna bizi hazırlar.(Seyidoğlu, 2002, s. 1)

Türk araştırmacılarından Pertev Naili Boratav efsaneleri dört şekle ayırmıştır. Onlar bu şekildedir. Yaradılış efsaneleri. Oluşum ve dönüşüm efsaneleri. Evrenin sorunu (Mahşer ve Kıyamet günlerini) anlatan efsaneler.

Tarihlik efsaneler.

Olağan- üstü kişiler, varlıklar ve güçler üzerine efsaneler.

Dinlik efsaneler.(Boratav, 1988, s. 98)

Üç Pınar köyünde derlediğimiz efsaneler olağan üstü kişiler hakkındadır.

4.2.1.1. Hayrettin Hoca Efsanesi

Köyde Hayrettin hocanın efsaneleri anlatılır. Genellikle yaşlı kişiler bilir. Kötü bir şey yapanları uyarmak iyi bir şeyi yapanın da mükafatlandırmak amacıyla gözlerine gözüdür. İnsanlarla pek konuşmazmış. Hiçbir zaman evlenmediği için soyu devam etmemiştir. Kış gününde yanındakilere üzüm toplatırmış. Gelen misafirler şaşırırmış kışın üzümün yetişmesine. Hatta bunu duyan şehirlerin yönetimleri gelir Hayrettin hocayı götürmeye. Paşaya gitmeden önce onu götürenlere der ki: “Öküzleri bekletelim, namazımı kılayım öyle gidelim”. Abdest aldığı yerde beyaz güvercin olarak uçar gider. Abdest aldığı su da Kaya Bey camisine akar. Cansız cesedi oraya düşer. Mezarını da Kaya Bey camisinde defnederler. Caminin orda sandukası var askerler gider fotoğrafını çekerler. Bulanık çıkar kimse tam net çıkmamıştır.

1900 yıllarında olmuş bir olay: Kurtuluş savaşı dönemlerinde askerler camiye cephane olarak kullanmışlardır. Orda nöbet tutarlar. Askerlerden biri camide ihtiyacını gidermiş. Askerin gözüne “Aksakallı dede” olarak gözükmüş onu dışarı atmış.

Bu zamanda bile Hayrettin Hocayı rüyamda gördüm diyenler vardı. Köyün geneli buna inanır. Çocukları yaramazlık yaptığında camiye götürüp kapısı kilitler giderlermiş. Çocukları böyle korkuturlarmış.(KK13)

4.2.1.2. Hayrettin Hoca Efsanesi

Köyün ilerisinde çeşme varmış. O çeşme üzerinde tartışma yaparlarmış. Kimi demiş çeşme aşağıda dursun, kimi demiş çeşme yukarda dursun. Akşam çeşmeyi yukarı götürmüşler, sabah bakmışlar çeşme uçup gelmiş yerine. Buradan köyün ismi “Uçtupınar” olarak konulmuş.

Hayrettin hocanın sayesinde hafız oldum. İki defa rüyamda gördüm. Küçük yaşta namaza başlamama vesile olmuştur. Çocukken camiye gidip insanlarla alay ederdik arkadaşlarımla. Bir gün yine aynı şekilde alay ederken biri bana dokunur ve korktuğumdan hareket edemem. Gece boyunca korku üzerimden gitmez. Böylece sabah o günden sonra namaza başlamaya karar veririm. Beş yaşında namaza

başladım. Eski cami o zamanlar sadece cuma ve bayramlarda açıktı. Yeni kursu bitirip hafız olmuştum ki, rüyama girdi. Bana soru sordu. Hacı Recebin mevlidinde vaaz veren hoca kimdi? Ben bütün vaaz hocalarının ismini saydım kabul etmedi. En son Kara Toprak mıdır dedim? Evet, o'dur dedi. Ama hal bu ki vaazı veren hoca o değildi. Kara Toprak'tan çıkan hafızlar süper yetiştirilirdi. Sen deme o zaman bana oraya git demek istemiş. Ben anlamamışım. Yani böyle biri var.

Babamın da ona anlattığına göre o zamanlar askerler camiye malzemeler koyarlarmış. Camiden ses duymuş. Camiyi iyice aramaya başlamışlar. Uyuyan askerin biriyle karşılaşmışlar. Askeri uyandırıp sormuşlar. Askerin anlattığına göre orada nöbet tutarken, Orayı biraz pislediğim için, aksakallı bir dede kolumdan tutup beni dışarı attı.(KK16)

4.2.1.3. Hayrettin Hoca Efsanesi

Kaya Mahallesi'nde "Hayrettin" diye bir atamız var. Üçpınar'ın kurucularındandır. İsmi o koymuş. Rivayete göre çeşmenin yerini değiştiriyorlar, o zat gelip yerine koyuyor. Üç Pınar değil, Uçtu Pınar'dı eski ismi. Böylece Uçtu Pınar'dan gelmektedir köyün ismi.(KK26)

Hayrettin hocaya köy halkının geneli inanır. Köyün ismi de onunla bağlı diye biliyorum. Onunla çocukları korkuturduk. Camisine kapatırdık. Ondan sonra çocuklar bir daha yaramazlık yapmazdı.(KK20)

Köyün inandığı Hayrettin Hoca var. Tam hikayesini bilmediğim için hakkında bilgi anlatamayacağım. Türbesi Eski Kaya Bey camisindedir. Eskiden evlenilecek oğlanla kız oraya giderdi dua ederler. Ondan sonra evlenirdiler. Ama şimdi o kadar giden yok. Benim yolum düşerse o tarafa bende giderim. İki Fatiha okurum.(KK32)

Muhtar olduğum dönemlerde köyümüzdeki eski caminin duvarlarını yapardım. Bir gün çok kötü hastalandım. Ameliyat oldum. O dönem de köyümüz için başvurduğum devlet kapıları zorluklarla ulaşabiliyorduk. Ama bu camii yapmaya kalkıştıktan sonra tüm kapılar kendiliğinde yüzme açılmaya ve tüm işlerim tıkır tıkır yolunda gitmeye başladı. O zaman daha iyi anladım bu işte Hayrettin Hocanın duasının olduğunu.(KK25)

Bir evliyamız var Üçpınar oğlu Hayrettin Köyün ismi de onunla alakalıdır. Rivayetlere göre kuş olup uçmuş. Eski Kaya Bey caminin orda bulunmuş yatırını da hemen o camide yerleşmektedir. İnsanlar ona çok inanır yatırını ziyaret ederler. Dilekleri kabul olurmuş.(KK2)

4.2.1.4. Hayrettin Hoca Efsanesi

Hayrettin Hocanın türbesinin yeri eski Kaya Bey camisinde olduğunu öğrendikten sonra oraya gidip camideki türbe hakkında bilgi aldım. Bilgiyi veren İmam ismini söylemedi ses kaydı yapmasını da istemedi. Bir belge ve türbenin içinde resim çekebilme izin verdi.

Anlattığına göre insanlar hala türbeye gelerek dileklerini isterler. Genellikle hamile kalmak isteyen, çocukları hasta olan aileler, aile içi sorun yaşayanlar gelir. Bazen eşyalarını bırakırlar camdan mektuplar atarlar.

Ben imamla türbeye girdiğim esnada içeriye birisi mektup atmıştı. İmam efendi o mektubu açıp okudu. Mektubu atan aile Susurluk ilçesinden geldiğini yazmıştı. Ailedeki sorunu gelinleri olduğunu bildirmişti. Gelinlerinin oğluyla kaynanasının arasını açtığını belirtmişti. Oğlu gelinini kaçırdıktan sonra evde hiç huzur kalmamıştı. Evine komşularının evindeki gibi huzur gelmesini ve komşunun gelinini örnek alıp benim gelinimin de öyle olmasını diliyorum yazmıştı.

4.2.1.5. Sütlüce Efsanesi

Çok eski zamanlarda Üç Pınar vadisinde Atabey diye bir bey yaşamış. Bu beyin malın mülkü dillere destanmış. Hanları, hamamları, çiftlikleri yüzlerce hayvan ve tepenin başında ıslıl ıslıl yanan bir saray. Bu beyin dillere destan olan bir şeyi daha varmış. O da kızı Gülkız'mış. Güneşten parlak, gülden arı yüzü, üzüm üzüm gözü, lüle lüle saçları ile kız herkesi büyülemiş. Bir yer aydınlandı mı güneş yüzlü Gülkız geliyor diye herkes sevinirmiş. Onun geçmediği yerler karanlıkta kalmış.

Beyin yiğit mi yiğit taşı, sıksa suyunu çıkarır cinsinden birde çobanı varmış. Çobanın annesi ile babası dağın ardındaki köyde kıt- kanaat yaşamış. Hak -vaki olmuş ikisi de ölmüşler. Bizim çobanın dünyada tutunacak bir dalı kalmamış.

Yüreğinde hep bir boşluk hissetmiş. Kimsenin tavuğuna kış, odununa yaş demeden sürüp gelmiş on sekiz yaşına.

Gönlünde de yavaş yavaş bir şeyler kıpırdamaya başlamış. Gülkız gördü mü gönlü doluyormuş. Bir bahane uydurup onu görmeye can atarmış. Sonunda anlamış kendisine tutunacak bir dal bulduğunu. Gülkız`ın gönlünde coşkun akan bir ırmak gibi çobana doğru akmaktaymış. Fakat günler geçtikçe bu suların akışını engelleyecek kocaman bir dağ olduğunu fark etmişler. Bu dağ baba Atabey`den başkası değildir. O, kızını kendi gibi zengin, varlıklı bir bey oğlu ile evlendirmek istemiş.

İki gönül bir olunca gönül ferman diler mi! Hem de samanlık seyman olur, olur demezler mi!.. İki aşık baş başa verip kavli karar kurmuşlar. Bir gece herkes uyuduktan sonra Gülkız bohçasını alıp çobanın elinden tutmuş iki aşık ormanın arasındaki dipsiz mağara saklanmışlar.

Ertesi gün Beyin adamları dağ taş demeden kaçak aşıkları aramışlar. Ne çare ki, bulamamışlar. Bey çok kızmış, sinirden yüzünü al basmış. Ele geçirdiğinde ikisini de öldüreceğini söylemiş.

Aramalar günlerce sürmüş. Hatta aşıkların bulunduğu mağaraya da girmişler. Fakat onlar ilerledikçe aşıklar da ilerlemiş. Mağara dipsiz olduğu için git gidebildiğin kadar ama sonu yokmuş. Beyin adamları yarı yola geldiklerinde ellerindeki çırallar sönmüş. Birkaç kez yakmışlar ama yine sönmüş. Aşıkların yolunu Gülkız`ın güneş gibi yüzü aydınlatıyormuş. O yüzden ışığa ihtiyaçları yokmuş. Karanlıkta ilerleyemeyeceğini anlayan adamlar geri dönmek zorun da kalmışlar.

Bizim aşıklar mağarada kimsenin haberi olmadan günlerce yaşamışlar. Çoban iyi bir avcı olduğu için ormandan çeşit çeşit hayvanlar avlayıp geliyormuş. Gülkız da avlardan insana parmaklarını yedirecek kadar güzel yemekler hazırlıyormuş.

Günler geçmiş ırmaklar yeniden dolup boşalmış. Çiçeklerin yeni uyanmaya başladığı bir zamanda aşıkların nur topu gibi bir erkek çocukları olmuş. İkisi de buna çok sevinmişler. Adeta sevinçten havalara uçmuşlar. Artık kendilerini affedeceğini düşündükleri için bu sevinçlerini baba Atabey`le de paylaşmaya karar vermişler.

Ormanın çevresinde sürü otlatan çobanlardan biri ile konuşup Atabey`e haber göndermişler. Çoban rüzgar olup saraya uçmuş. Beye müjdeli bir haberim var deyince hemen huzura kabul edilmiş. Çoban durumu bir bir anlatmış. Bey buna pek

sevinmiş. Ama yüreğindeki kül hala küllenmemiş, harlı bir ateş gibi için için yanmakta imiş.

Sabahleyin adamlarını erkenden yedeklerine aldıkları iki atla birlikte dipsiz mağaraya göndermiş. Gülkız doru atın sesini duyunca hemen mağaranın önüne çıkmış. Doru meleğim diyerek onu gözlerinden öpmüş. Sonra hep birlikte atlara binip sarayın yolunu tutmuşlar.

Atabey beklemeye dayanamamış. Onları karşılamak için yola çıkmış. Karşılama ama ne karşılama!.. İlk hamlede attan inip el öpmesine fırsat vermeden çobanı kurşunlamış. Çoban al atla birlikte al kana boyanıp yere düşmüş. Ardından sıra Gülkıza gelmiş. Gülkız mahşerde bile ayrılmamak için çobanın üzerine yığılıp kalmış İşi biten Bey ve adamları karanlığa doğru çekip gitmişler.

Doru at annesi ile babasının cesedi başında feryat fıgan ağlayan küçük yavruya bakmış. Sonra bir kişnemiş bir kişnemiş ve bir daha kişneyip silkinmiş, sonra da toprağı ön ayaklarıyla ile eşelemeye başlamış. Eşelediğı yerden süt gibi bir su akmaya başlamış. Bu sudan içen çocuk hemen büyüyüp babası gibi babacan delikanlı olmuş. Doru ata atladiğı gibi kendini dağlara vurmuş ve gözden kayıp olmuş. Bulutların arasına doğru uçup gittiğini söyleyenler vardı. O günden sonra onu bir daha gören olmamış. Üçpınar da sütü kesilen veya süt veren kadınlar oraya gider o sütlü sudan içerlermiş.(KK32)

4.2.2. Masallar

Anonim Halk Edebiyatını mahsullerinin en yaygın olanlarından biri de masallardır. Bu mahsullere ad olarak verdiğimiz kelime Habeşçe “mesl” , Aramice “masal” ve İbranicedeki “masal” dan, Araplara “mesel, masal” şekil ile mukayese ve karşılaştırma manasıyla geçtikten sonra Türkçeye mal olmuştur.

Bir çok yazarlar tarafından “hikaye, efsane, menkabe, kısa, fabl, atalar sözü, tekerleme vb” karşılığında kullanılmış, düşünülmüş ve tesbit edilmiş olan masal bazı Türk boylarındaki lehçe ve ağızlarda ayrı ayrı isimler almaktadır. Çuvaş Türklerinin “hallap” , Kazakların, Kırgızların, Kazanlıların “ertek, erteği” ,Teleutların “çorçek” ve Doğu Türkistan Türklerinin aynı kökten “çocek” deyimini kullandıklarını biliyoruz.(Elçin, 1986, s. 368)

Masal; halk anlatmalarında en çok ilgi gören türlerinin başında gelir. İlkel kavimlerde sözlü olarak ortaya çıkan masal daha sonraki dönemlerde gelişmiş ve güzelleşmiş olarak görülür. Masallar kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılır. Masallarda olağanüstü olaylar söz konusudur. Masalların tamamına yakın nesir şeklindedir. Fakat zaman zaman nazım-nesir karşımı parçalara da rastlanmaktadır. Son zamanlarda tamamı manzum olan masallar da görülür olmuştur. Masallar; hayvan aleminin, hayali olayların ve günlük hayatın izleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Masalların içerisinde atasözü, deyim, küçük hikaye (fikra), dua-beddua gibi anonim halk edebiyatı ürünlerine de rastlanmaktadır. Her ne kadar masalların hayali olduğunu söylüyorsak da başta bazı Rus araştırmacılarına göre, masallarda gerçek hayatın izleri de görülmektedir.(Sakaoğlu, 2002, s. 131)

Milletler- arası masal kataloğunda (AnttiAarne ve StithThompson, Thetypes of thefolktale yeni basımı: Helesinki 1964 = Aath) masallar şu ana çeşitlere ayrılmıştır: 1) Hayvan masalları 2) Asıl masallar olağanüstü masallar, gerçekçi masallar 3) Güldürücü hikayeler, nükteli fıkralar, yalanlamalar 4) Zincirlemeli masallar. - Bu çeşitlenmelerin herbirine Türk masal geleneğinde örnekler buluruz.(Boratav, 1988, s. 78)

4.2.2.1. Kırmızı Başlıklı Kız

Bir kasabada Kırmızı Başlıklı Kız varmış. Annesi ona kırmızı başlıklı pelerin almış. O yüzden ona her kes Kırmızı Başlıklı Kız dermiş.

Bir gün annesi Kırmızı başlıklı kızına seslenmiş. Büyükannen hastalanmış onun için yaptığım çöreği götür.

Büyükannesine gitmek için hemen hazırlanıp, kırmızı başlıklı pelerini giyip annesinden çöreği alıp yola koyulmuş.

Gitmeden önce annesi onu defalarca uyarılmıştı ki orman yolunda giderken dikkatli olsun, yoksa kurtlarla karşılaşır.

Kırmızı başlıklı kız yola koyulur. Tam orman yolunda gidiyordu ki karşısına kurt çıkmış. Kurt'u görünce korkmaya başlamış. Kurt bunu görünce hemen sormaya başlamış.

- Nereye gidiyorsun böyle?

- Büyükanne mi görmeye gidiyorum demiş.

Kırmızı başlıklı kız yoluna devam etmiş. Kurt hemen kestirmeden büyükannesinin evine doğru yolanmış. Yavaş yavaş büyükannesinin evinin önüne gelip ve kapıyı çalar. İçeriden kim o diye ses gelmeye başladı. Benim torunun Kırmızı başlıklı kız diye cevap verdi. Yaşlı kadın kapı açar kurt ona saldırır. Kurt hemen yaşlı kadının yerine geçer.

Kırmızı başlı kız büyükannesinin evinin kapısına gelir ve kapıyı tıklatır. Kurt kim o diye sorar? Benim Kırmızı başlıklı torunun diye cevap verir. Kurt kapı açıktır gelebilirsin der. Kırmızı başlıklı kız içeri girer.

Kırmızı başlıklı kız içeri girer büyükannesinin tuhaf olduğunu görür. Hemen sorular sormaya başlar.

-Neden senin kolların büyük?

- Sana sarılabilmek için.

- Neden kulakların büyük?

- Seni güzel duyabilmek için.

- Neden gözlerin büyük?

- Seni iyi görebilmek için.

-Peki dişlerin neden büyük?

- Seni yiyebilmek için. Cevap vermiş kurt.

Bunu söyledikten sonra kurt hemen Kırmızı başlı kıza saldırmaya başlamış. Karnı doyduğu için keyfi yerine gelmiş.

Yoldan geçen avcı büyükannenin evinden tuhaf sesleri duymuş, hemen içeri girmiş kurdu gördüğü an öldürüp Kırmızı başlı kızla büyükannesini kurtarmış.(KK6)

4.2.2.2. Akıllı Evlat

Biri varmış, biri yokmuş. Tanrının kulu pek çokmuş. Çok demesi, çok yemesi ayıpmış. Evvel zaman içinde, zenginlerden zengin bir adam varmış.

Bir zengin adam üç oğlunu yanına çağırarak demiş:

- Evlatlarım.... Artık ben yaşlandım. Ölmeden önce mal varlığımı sizlerle bölüştürmek istiyorum. Ben öldükten sonra aranız da anlaşmazlık olmasın. Öldüğüm de kardeş kardeş geçinmemizi istiyorum. Yaşlı adam rahatsız olduğu içi her konuştuğunda ara sıra öksürdükten sonra lafına devam eder.

- Hepinize birer tane altın kese vereceğim. İstedığınızı yapın. Üç yıl sonra bu altınları ne yaptığınızı sorarım. Bakalım kimler nasıl harcamış. Kim daha güzel iş yaparsa ona mal varlığımı bağışlayacağım.

Evlatları hemen hazırlıklara başlamışlar daha sonra babalarının elinden öpüp yola çıkmışlar. Üçkardeş bir zamana kadar yola devam etmişler. Yolun sonunda önlerine üç yol çıkmış. Büyük kardeş ilk yoldan, ortanca kardeş orta yoldan ve küçük kardeş son yoldan yoluna devam etmiş.

Böylece zaman akıp gitmeye devam etmiş. Yaşlı adam evlatlarının yolunu gözlemeye devam ediyormuş. Bir gün gelip ona güzel haberler verileceğini bekliyormuş.

Adamlarından biri uzaktan gelenler olduğunu ve bunlar sizin evlatlarınız olmalı galiba demiş. Yaşlı adam gelenlerin kim olduğunu merakla beklemiş. Az sonra gelenin büyük oğlu ve kırk atlı yiğit olduğunu görmüş. Peşinden ortanca oğlu ve yüz deve görmüş. Yaşlı adam söze başlamak istiyordu ki, küçük oğlu ve yanında kırk çocukla gelmiş. Ve evlatlar babalarının elini öpüp tek tek durumlarını anlatmaya başlamışlar.

Büyük oğul söze başlamış. Öyle bir memlekete gittim ki, orda insanlar çok öfkeli. Bu kırk yiğidi orda aldım. Tüm servetimi onlara harcadım.

Sonra ortanca oğlu konuşmaya başlamış. Altınlarımla şu yüz deveyi satın aldım. Onları burada satıp zengin olacağım demiş.

Sıra üçüncü oğluna gelmiş. Oda gittiği memlekette bir su başına gittiğini söyler. O su memlekette çok kişinin canına kıymış, çocukları yetim bırakmış. Bende o suya köprü yaptırıp ve bu kırk çocuğu toplayıp geldim demiş.

Yaşlı adam her üç evladını dinledikten sonra mal varlığını küçük evladına vereceğini söyler. Ve devam eder büyük oğlunun adamları seni koruyacak, ortanca oğlunun develeriyle senin istediğin işler görülecek. Sende hepsinin babası olacaksın demiş.

Onlar ermiş muradına. Darısı dostlar başına.(KK32)

4.2.2.3. Keloğlan

Bir varmış, biri yokmuş. Yaşlı bir kadının bir oğlu varmış. Tozun toprağın içinde büyüymüş. Arkadaşları her haliyle alay ederlermiş, ama o kimsenin kalbini kırmazmış. Ona Keloğlan diye seslenirlermiş.

Uzun zaman geçmiş Keloğlan evlenecek yaşa gelmiş. Bir gün anasına bana padişahın kızını iste demiş. Anası Keloğlanın şakalarından olduğunu düşünüp önemsememiş. Ama Keloğlanın inadını görünce onu kırmamış yola koyulmuş.

Padişah kadını görünce ona acımış. Kadına un ve bulgur vermiş kız isteme konusunu açmadan geri göndermiş.

Keloğlan anasına kızmış. Neden kızını istemeden geri geldin? Ben padişahın kızıyla evlenmek istiyorum. Padişahın verdiği yardımları istemiyorum.

Kadın yine padişahın yanına gitmiş. Bu sefer kızını oğluna isteyeceğini demiş. Padişah kadının dediklerini düşünüp cevap vermiş. Neden olmasın ama bir şartım var. Hiç kimsenin yapmadığı bir saray yapacak. O sarayın etrafı ışıltılarla süsleyecek. Sonra düğünümüzü yaparız, yok sarayı yapamazsa oğlun bu topraklardan çıkıp gidecek demiş.

Kadın eve geri döner. Olanı biteni Keloğlana anlatır. O sarayı yapamazsan bu topraklardan gidecekmişsin. Keloğlan anasına üzülme ben bunun da üstesinden gelirim demiş.

Ertesi gün Keloğlan annesiyle helalleşip yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş bir köye varmış. Küçük çocuklar kedi yavrusunu taşıyor. Keloğlan kediye acımış, onun karşılığın da yemeğini çocuklarla bölüşmüş. Kediyi de alıp yoluna devam etmiş. Bir süre sonra yatmış yılanı araba altında ezilmekten kurtarmış. Onu da yanına almış yoluna devam etmiş.

Yorgun olduğu için bir taşın üzerin de oturup hem de düşünmeye başlamıştır ki, ayağının ucun da bir fare görünmüş. Keloğlan fareyi de alıp geri dönmeye başlamış.

Eve gelirken bir yılan, bir kedi ve bir fareyle dönmüş. Onları güzelce beslemiş. "Ey benim akılsız oğlum Padişaha ne cevap vereceksin?" demiş annesi.

Hayvanlar bunu duyunca teker teker dile gelmişler. Biz sana yardımcı oluruz. Padişahın dilin altın da sihirli yüzük var onu alırsan istediğin her şeye sahip olursun.

"Ben gizlice yatak odasına girerim" demiş yılan. "Bende senle gelirim kuyruğumla padişahı hapsirtirim" demiş fare. Keloğlan bu düşüncüyle padişahın sarayına doğru gitmeye başlamış.

Gece padişahın yatak odasına girebilmişler. Padişahı hapsirtip yüzü alıp geri dönmüşler. Ertesi gün Keloğlan sihirli yüzükle hiçbir ustanın yapamayacağı sarayı yapmış.

Padişah Keloğlanın verdiği sözü tutan biri olduğunu anlamış. Kızını Keloğlana vermiş. Düğün dernek yaptırmış.

Padişahın kızıyla Keloğlan güzel sarayda mutlu mesut yaşamışlar. Hiç ayrılmamışlar.(KK32)

4.2.3. Maniler

Mani anonim Türk halk edebiyatının şiir türüne bağlı bir nazım biçimidir. Mani yalnızca bu biçimin sınırları içinde kalmamış, zamanla gelişerek bir tür kişiliği de kazanmış ve başka türlere örnek olmuştur. Nitekim pek çok ağıt, alkış, bilmece, destan, kargış, ninni ve yakarış da, kendi türünün sağlam yapısından, kestirme anlatım yeteneğinden ve halkımız arasındaki yaygın beğenisinden doğmuş bir imrenti sayılır. Maniler sayı bakımından da yukarda adı geçen öbür türlerin tümünden daha zengindir.

Maniler gelenekle başlamış ve bu özeliğini yitirmeden kesintisiz olarak günümüze ulaşmıştır. Eş dost toplantılarında, düğünlerde derneklerde, ramazanlarda-bayramlarda, kendine özgü bir melodi eşliğinde, kağıtsız kalemsiz içe doğduğu gibi söylenmiştir.(Akalın, Şimşek, 2003, s. 251)

Gerek dil, gerek gelenek ortaklığı bakımından çok geniş bir alana yayılmış olan mani, en çok 7 heceli ve a aba düzenin de uyaklı bir dördlük olarak gösterir kendini.(Boratav, 1988, s. 170)

Her türlü hayat hadiseleri arasında, aşk, gurbet, kıskançlık, hasret, kırgınlık, tabiat vb. temleri işleyen manilerde ilk mısra bir bakıma duygu, düşünce ve hayalin girişini teşkil eder. Dinleyenin veya okuyanın dikkat ve ilgisini çekmeye yarayan bu

iki mısradan sonra üçüncü ve hususiyle dördüncü mısra asıl konuyu vermeye çalışır; nadir olarak dört mısraın bütün bir duygu, fikir ve hayali işlediği görülür.(Elçin, 2016, s. 281)

Üçpınar mahallesindeki manileri emekli edebiyat öğretmeni Veli Işıktan derledik. Kadınlar çalışırken bağ bahçede maniler söylerler. Bunun dışında kızlar nişan ve kınada atışma şeklinde maniler söylerler.(KK32)

4.2.3.1. Sevda Manileri

Erkek

Elindeki fener mi?

Fıldır fıldır döner mi?

Testi ile su döksen,

Yanan yürek söner mi?

Kız

En tersi yeşilden,

Tel kopardım geçinden.

Öldürseler, kesseler,

Ben ayrılmam eşimden.

Evi doldurdum çiçekle,

Bugün yarım gelecek,

Müjdeler olsun dostlar,

Küskün gönlüm gülecek.

Kız

Entari aldım kırk beşe,

Yudum serdim güneşe,

Ellerin yari gül ise
Benim yarim menekşe

Ellerimde sarım ağlar,
Kollarımda yarım ağlar,
Çek bayraktar bayrağı,
Sılanada kuzum ağlar.

Kız

Elmayı, ince soydum,
Yarin dizine koydum,
Afiyet olsun, yarim
Sen yedikçe, ben doydum

Elif üstünde mimler,
Bülbül kafeste inler,
Benim kalbimde sensin,
Senin kalbinde kimler?

Kız

Ekim ektim gül bitti
Dalında bülbül öttü
Ötme bülbül ötme
Sevdiğim gurbete gitti

Erkek

En birinci dileğim

Seni sevdim meleğim

Sende beni biraz sev

Rahatlasın yüreğim

Erkek

Evleri şekildir

Gül reyhan ekilidir

Bir can bir canı severse

Kim onun vekilidir.

4.2.3.2. Ayrılık Manileri

Terliğimin tepesi,

Gül okuyor nefesi.

Ankara'dan geliyor,

Nazlı yarimin sesi.

Toprağıymış, taşıymış,

Sırtında hırkasıymış.

Beni senli sanırdım,

Sevdiği başkasıymış...

Tuttu yine yaş beni,

Yular oldum, kas beni.

Ben ölmeye razıyım,

Zülfüne gel as beni!..

Tokat yolu tahtımız,

Açılmıyor bahtımız,
Benim nazlı bağrımı,
Küçüklükten yaktınız...

Trabzon'un bağı var,
Küp dolusu yağı var,
Bir kıza gönül verdim,
Ayağında bağı var!

Torsun, Mersin, Adana,
Doyamadım tadına,
Zalim yarin elinden
Sığındım yaradana

Tutulmuşum, kaçamam
Kanıdım yok, uçamam
Gönlümden gelenleri,
Kimselere açamam...

Akılları çelersin,
Yabancıyı peylersin,
Yar yanın da değilse,
Bağ bahçeyi neylersin?

Ata binen ağadır,
Atın yolu dağadır,

Kömür gözlü, gül yarım,

Bu maniler sanadır.(KK31)

4.2.4. Atasözleri

Yeryüzündeki bütün milletlerin atalarından kalmış, yol, yöntem gösteren, öğüt veren sözleri vardır. Bu sözler Türkiye Türkçesinde atasözleri adıyla isimlendirilir. Her atasözü, toplumsal yaşantı içindeki bireyin uyması beklenen ya bir genel kural veya bir düstur niteliğindedir. Bu nedenle de, atasözleri, milletlerin karakterlerini, hayat karşısındaki tavır ve zihniyetlerini ifade eden özlü sözlerdir.(Çobanoğlu, 2003, s. 151)

Atasözleri halk biliminin ele aldığı her türlü sözlü ve yazılı folklor formu içinde yer alabilen son derece yaygın kullanıma sahip bir türdür. Bu nedenle yazılı kültür formlarındaki kullanımları ve bundan da daha önemli sözlü kültür ortamı içindeki çeşitli formlarda ve konuşma durumlarındaki kullanımlarıdır. Bilindiği gibi, atasözlerinin kullanımları içinde en yaygın olanı kısa geleneksel ve bir konuşma durumunu bitirmeye yönelik olanıdır. Diğer bir kullanım alanı ise, herhangi bir konuşma durumunda, yeni bir konu açmaya yöneliktir.(Çobanoğlu, 2003, s. 156)

Üçpınar Mahallesinin kendine özgür atasözleri bulunmamaktadır. Genellikle her kesin bildiği atasözleri kullanılmaktadır. Kendi ülkemde kullanılan atasözleriyle karşılaştırdığımda bazıları hemen hemen aynı, bazıları ise farklıdır.

A

Acele işe şeytan karıştır.

Ağaç yaşken eğilir.

Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste.

Alemin ağzı torba değil ki büzölsün.

Armut dibine düşer.

Az söyle çok dinle.

B

Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.
Beğenmediğin ot burnunun dibinde biter.
Besle kargayı oysun gözünü.
Beş parmak bir değildir.
Bir elin nesi var iki elin sesi var.
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.

C

Cana geleceğine mala gelsin.
Can boğazdan gelir.

Ç

Çam sakızı, çoban armağanı.
Çabuk parlayan çabuk söner.
Çivi çiviye söker.
Çocuktan al haberi.

D

Dağ dağa kavuşmazsa insan insana kavuşur.
Damlaya damlaya göl olur.
Davulun sesi uzaktan hoş gelir.
Düşmez kalkmaz bir Allah.

E

Ecele çare olmaz.
Erken kalkan yol alır.
Elin işte gözün oynaşta.

Elçiye zeval olmaz.

F

Fazla mal göz çıkarmaz.

Fala inanma, falsız da kalma.

Fazla naz aşık usandırır.

G

Geç olsun, güç olmasın.

Gözden uzak gönülden uzak olur.

Gün doğmadan neler doğar.

H

Havlayan köpek ısırılmaz.

Hacı hacıyı Mekke'de bulur. Hoca hocayı tekkede.

Hak yerini bulur.

İ

İki kişinin bildiği sır değildir.

İnsan yedisinde neyse yetmişinde odur.

İnsanoğlu çiğ süt emmiş.

K

Kaçan balık büyük olur.

Kanı kan ile yumazlar.

Kara haber tez duyulur.

Kız evi naz evi.

Kızımı dövmeven dizini döver.

L

Laf lafı açar.

M

Mart ayı dert ayı.

Mazlumun ahı yerde kalmaz.

Misafir kısmeti ile gelir.

Ö

Öfkeyle kalkan zararlar oturur.

Ölecek ile olacağı çare yok.

P

Para parayı çeker.

S

Sabrın sonu selamettir.

Sakınan göze çöp batar.

T

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

Tatlı ye tatlı konuşak.

Terzi kendi söküğünü dikemez.

Ü

Üzüm üzüme baka baka kararır.

(KK13, KK16, KK26, KK2, KK32, KK5, KK20, KK21, KK3)

NOT: Derleme esnasında bilmece, tekerlemeler, ağıtlar ve ninniler bulunmamaktadır.

4.3. Halkbilim Ürünleri

4.3.1. Toplumsal İnanış ve Uygulamalar

4.3.1.1. Doğum

Dünyaya gelen her çocuk sadece anne ve babasını değil, aynı zamanda akrabaları, komşuları, soyu ve sopu da sevindirmiştir. Çünkü her doğum ailenin, akrabaların, soyun ve sopunu artırmaktadır: sayı artışıysa gücün, dayanışmanın artması demektir.(Örnek, 1977, s. 131)

4.3.1.1.1. Doğum Öncesi

Gençler evlendikten belirli bir süre sonra bazı aileler sürekli baskı yapar ne zaman torun haberi duyacağız. Eğer belirli bir zaman süresinde mutlu haber alamazlarsa bir sorun olduğunu düşünürler. Bu sorun genellikle kadınlar üzerinden bilinir. Kadının kıyafetlerinden biri alınır, Hayrettin Hocanın türbesine götürüp türbenin taşlarına sürüp çocuklarının olması için dua ederlermiş. Bazıları adak olarak kurban bazıları yemek dağıtacağını söyler. O mutlu haber alındığında verdikleri adak sözlerini yerine getirirler. Eskiden muhtarın odasının orda vardı oraya ebe veya hemşire gelirdi hamile kadınları tedavi ederdi. O zamanlar çocukların kız veya erkek oldun bilmezdik. Doğum zamanı haberimiz olurdu. Benim çocuklarımı da o doğurdu. Şuan yaşayıp yaşamadığımdan haberim yok.(KK35)

Bizim zamanımızda sağlık ocağı yoktu hala da yok. Muhtarlığın orda bir oda vardı oraya şehirde doktor gelirdi hamile kadınları hasta insanları kontrol ederdi. O zamanlar yaşlılar ve evin büyükleri hemen torun sahibi olmak isterlerdi. O yüzden yeni gelini çok sıkıştırırlardı.(KK3)

4.3.1.1.2. Doğum Hazırlığı

Doğuma giderken görümce kaynana ve eşi olur. Doğum çantası hazırlanıyor doğuma gitmeden önce kız veya erkek çocuksa ona göre kıyafet koyulur. Kendime ait gecelikler sabahlıklar konulur.(KK10)

Doğum çanta hazırlarız. Bebek için gereken eşyalar koyulur. Doğuma giderken büyüklerden kim müsait olursa yanında gider.(KK9)

Doğum zamanı görümcelerin, annen, kaynanan ve kız kardeşlerin olur. Eskiden doğuma giderken gecelik giydirilirdi üzerine mont veya hırka. Geceliğin giyinme sebebi rahat olmasıydı. Doğuma gitmeden önce çocuk ve anne için çanta hazırlanır. Çantanın içinde battaniye, doğumdan sonra temiz ve rahat giye bilmezi için anneye kıyafetler koyulur.(KK30)

Doğuma gitmeden öncesi çantası hazırlanır. İçine kendin için pijama ve yeni kıyafet koyulur, bebek içinde penye, kundağı, havlu koyulur.(KK11)

4.3.1.1.3. Doğum Sonrası

Hastaneden çıkarılmaya eşi ve büyükleri gider. Adakları varsa adaklarını yerine getirirler. Kimileri hastane önünde kimileri kendi evlerinin bahçelerinde büyükbaş veya küçükbaş kesilir. Doğumdan sonra maddi imkânları uygunsa altın veya para takılır. Kız çocuğuyorsa 6 aylık kınası yapılır, kızlara bindallı giyindirilir. Oğlan çocuğuyorsa eğer evde ortada dolandırılır. Saç tıraşı ise kırkı çıktıktan sonra yapılır.(KK6)

Doğum yapan anneye eve geldiğinde helvalar etli yemekler yapılır annenin sütü artsın. Bir hafta yatak halinde oluyorsun. Çocukla aileden büyüklerden kim varsa ilgilenir.(KK10)

Eskiden çocukların göbek kesilirken camide bastırılırdı. Çocuğa tuzlama yapılırdı terli terli kokmasın büyüdüğünde. Daha çok erkek çocuklarına yapılır. Doğum yapan kadını kırk gün yataktan kaldırmazlar. Köyde sütlüce diye bir yer var oradan su getirilir onunla yıkanır ve onu içer sütü olsun diye. Gerçek tente faydası vardır gördük.(KK8)

Doğum yapan kadına kırk gün hiçbir iş yaptırılmaz. Bebeğiyle ilgilenir. Sütü bol olsun diye sıvı yiyecekler yediriliyor.

Göbeğini kesmedik düşmesini bekledik. Üçü de kız çocuğu olduğu için evde sakladım göbeklerini evlerine bağlı olsunlar. Normalde kimisi camiye kimisi okul bahçesine kimisi de hastane bahçesinde gömer. Hani bu mesleklere sahip olur büyüdüğünde.(KK21)

Göbek kesmesi ya okulun bahçesine ya da camiye gömülür. Eskiden tuzlama yapılıyordu. Çocuğu yıkayacakları kapa tuz eklerlerdi o suyla güzelce kolunun altını yıkarlardı kokmasın diye. Tırnaklarını un çuvalına batırırdılar tırnakları uzamasın diye. Eli iş becersin, hamur açsın anlamında yapılırdı.

Kırk gün lohusalık olur tahin helvası, soğan ve tatlı yedirirler. Ayaktan rahatsız olup da süte etki etmesin diye ayağını sıcak tutarlar. Yanında kırk gün büyüklerden biri yatar kırk basmasını, Kur 'ani kerim ve makas koyarlar başucuna. Kırk gün sonra kırk tane taş toplarlar yirmi kırk yaparlar bir, daha sonra kırk günü yaparlar o taşlarla çocuğu yıkarlar, aynı suyla anne de yıkanır. Çocuk doğdu günden ev ziyaretleri olur. Gelirken muhallebi veya sütlaç getirirdiler. Şimdi ise kimin gönlünden ne geçerse onu alıp gelir.(KK15)

Doğumdan sonra kırk gün yatarız. Lohusalık dönemi olduğu için anne eski gücünü toplasın diye ona özel yemekler yaparlar. Eskiden ziyarete gelirken komu komşu yiyecek getirirdi. Şimdi ise aileler kendi hazırlıyor. Şimdi her şey elimizin altında olduğu için daha rahat hazırlamak oluyor. Çocuğu görmeye gelinir gelirken kimin gönlünden ne geçerse onu getirir. Çocuğa tuzlama yaparız, yıkacağımız suya tuz ekleriz onunla kolunun altını özellikle yıkarız ki kokmasın. Kırk çıkarma günü annede yıkanır bebek de yıkanır temizlenir güzel giyinilir misafir gideriz bu da kırk çıkarma olur.(KK9)

Doğumdan sonra bazı anneler kırk gün yatar bazıları on ve on beş gün. Doğum yapan anne için sütü bol olsun diye sulu emekler yapılırdı. Kırk çıkmada kırk tane küçük taş toplanır suya koyulur. O suyla annede çocuk da yıkanır. Anne ile çocuk temiz kıyafetler giyer, en yakın bildikleri kim varsa onlara kırk uçurmağa gider. Bunun adı kırk çıkarma olur.

Göbek kesildiğinde herkes farklı yerlere gömer. Mesela ben camiye gömdüm. Çocuğum dinine imanına bağlı olsun.(KK30)

Doğum zamanı yanında kayınvalide ve eşin olur. Eğer ki ailen yakınılardaysa onlarda gelir. Doğum yapan kadına destek amaçlı yanında olurlar. Doğumdan sonra hemen ayaklanan kadınlarda var. Bazı kadınlarda on beş yirmi gün yatar. Kırkına kadar eve gelen giden olur. Çocuğu görmeye gelenler altın getirirler, kıyafet getirirler. Kırk gün ve tuzlama yapılır. Kovanın içine tuz eklerler o suyla bebek

yıkanır. Annede bebekte yeni kıyafetler giyer kırk çıkarmaya kendirline yakın gördükleri aileye giderler.(KK33)

Doğuma giderken yanımda kayınvalide ve eşin olur. Hastaneyi kalabalık etmeye gerek yok. Kırk gün eve gelen giden olur. Yemekler genellikle çorba olur. Anne sütü çok olsun. Eve gelen misafirler tatlı, çocuk için kıyafetler getirirler. Kırk uçurma var bizim burada. Anne bebek banyo yapar. Evin bahçesinden kırk tane taş toplayıp suya eklerler, o suyla anne bebek yıkanır. Sonra o taşları bahçedeki ağacın dibine dökerler. Daha sonra yeni kıyafetler giyer sevdiği aileye giderler (KK11)

Doğumu zor olan kadınlar yatarak geçirir. Ya kendi annesi ya da kayınvalidesi yanında olur ona yardım eder. Güç toplaması için ve sütü bol olsun diye çorba çeşitleri ve etli yemekler yapılır.(KK19)

Göbek bağının kesilmesi, çocuğun tuzlanması ve kırklama uygulaması devam etmektedir. Göbek bağını hastanelerde kesilir. Eğer bir ailede yaşlı biri varsa çocuklara tuzlama yapar.

Ad Koyma ve Mevlit

Çocukların isimlerini anneleri babaları koyar. Büyüklere de danışılır. Genellikle iki isim koyulur. Yeni doğan çocukların kulağına ezanı genellikle imamlar okur. Eğer ailede dini eğitim almış biri varsa ezan okumasını bilirse okur. Çocuklara mevlit yaparlar. Kimi takı takar kimi para takar.

Yeni doğan çocuğa isimi annesi babası veya büyükler koyar. Yeni doğan çocuklara mevlit yapılır. Araların da fark koyulmaz bu oğlan çocuğudur buna yapalım bu kız çocuğudur buna yapmadan keçelim denmez. Eşit şekilde yapılır.(KK31)

Yeni doğan çocuğa isimi büyükler koyar. Evde dini bilgisi Kuran okumayı bilen biri varsa çocuğun kulağına ismini okur üç defa. Eskiden daha çok dini isimler konulurdu.(KK3)

Çocukların isimlerini büyükler koyar. Mesela benim evlatlarımın ismini kaynatam koydu. Eskiden dini isimler daha çok koyulurdu.(KK11)

Çocuk Sevme Şekli

Çocukları uyutmak için bu şekilde ninni söyledim. Şimdi pek de ninni söylenmiyor.

Ninni bebeğim ninni,

Uyusun da büyüsün ninni.

Tıpış tıpış yürüsün çocuğum ninni.(KK35)

4.3.1.2. Sünnet

Türkiye’de çocukla ilgili geleneksel işlerden birisi de sünnettir. Dinsel ve törensel işlemler içerisinde en katısı ve en yaygın olanı sünnet geleneğidir. Hiç bir çocuk sahibi anne ve baba bu köklü geleneğin dışında kalmak istemez. Sünnet geleneğinin yaptırımını, bu konuda bir karşı koyuşa ve tartışmaya meydan vermeyecek kadar güçlüdür.

Sünnet sözcüğü Arapça kökenlidir ve ilk anlamıyla “işlek yol” demektir. Daha geniş anlamındaysa Tanrının yolunu ya da insanın adet durumuna soktuğu iyi ya da kötü davranışı anlatır.(Örnek, 1977, s. 170)

Sünnet çocuklara 7 veya 8 yaşlarında yapılır. Eskiden sünnet düğün günü yapılırdı. Çocuğa özel alan yapılırdı. Sünnete gelen herkes gönlünden ne geçerse çocuğun yakasına takarlardı. Şimdi ise sünneti doğumundan birkaç ay sonra yapan aileler var. Eskisi gibi sünnet düğünü pek güzel kutlanmaz.(KK7)

Sünnet düğünlerimizde normal düğün gibi yapılır. Bazen bir günde biter bazen iki günde biter. Konu komşuya davete dağıtılır. Köyde genellikle evin önünde yapılır. Çocuk için yatak süslenir. Çocuğa sünnet kıyafeti giydirilir. Mesela cumartesi günü gelen misafirler takılacakları anneye verir. Pazar günü, gelen misafirler çocuğa takar ya da anneye verir. Gönlünden ne geçerse onu takarlar.(KK9)

Sünnet düğünleri eskiden çok güzeldi. Sünnet çocuğunu ev ev gezdirirdik her evde şerbet içerdi. Bir gece eğlence düzenlenirdi ertesi günde çocuğu sünnet ederlerdi. Şimdi ise hepsi bir arada oluyor.(KK25)

4.3.1.3. Askerlik

Türkiye’de erkek çocukla ilgili geleneksel işlerden birisi de askerliktir. Türkler tarih boyunca askerliğe önem vermişler. Türk halkı çocukluktan Vatan sevgisiyle büyümüşler. Bu sevginin önünde hiçbir engel duramaz. Askere giden gençler için asker kınası yapılır. Asker adayını davul zurnayla yolcu ederler. Hiçbir anne baba bu köklü geleneğin dışında kalmak istemez. Asker kınası Türk kültüründe tartışmaya meyden vermeyecek kadar güçlüdür.

Derleme esnasında asker törenine denk geldim. Köyün meydanında gençler toplanmış asker giden arkadaşlar için köyü süslemekteydiler. Köyün meydanını Türk bayrakları ve Türk bayrağını yansıtan kırmızı beyaz ışıklarla aydınlatmalar, kırmızı beyaz balonlarla süslediler. İnsanların oturması için etrafa sandalyeler koyulmuştu. Konu komşu davet edilmişti. Gidecek olan arkadaşlar beş kişiydi. Sırtlarında kırmızı duvak pullarla yazılmış “*Ay Yıldız, Şimdi Asker, kendi isimleri ve sevdiği sevdiklerinin isimleri*” vardı. Beşi de yakın arkadaştı, gözlemediğim kadarıyla asker törenini aynı güne denk getirmiştiler. Asker töreni saat sekiz civarlarında başladı. Herkes aileleri tebrik ediyor iyi dileklerini sunmaktaydılar. Tören başlarken il önce Mustafa Kemal Atatürk onun silah arkadaşları ve tüm şehitler için bir dakikalık saygı duruşu ve ardından İstiklal Marşı okundu. Ardından ise Bayrak töreni daha sonra teker teker askerleri meydana davet ettiler. Her gelen asker elinde çiçekle kendileri seçtikleri şarkılarla annelerinin yanına gidip ellerini öpüp helallik aldılar. Daha sonra meydanın ortasında “Çifte Teli” şarkısı eşliğinde dans etmeye başladılar. Daha sonra yaşlı amcalar teyzeler ortaya çıkıp askerlerin başına para fırlatıp yere attılar. Küçük çocuklar paraları toplamaya başladılar. Bu şekilde tören devam etmeye başladı. Çeşitli şarkılarla dans ettiler. Akrabalar, köy halkı ve arkadaşları resimler çekindiler. Törenin son saatlerine yakın kınalar yakılmaya başladı. Kınayı askerlerin anneleri ve sevdikleri kadınlar uygulamaktaydı.

Asker töreninde birkaç resimler çektim ve bu resimleri tezimin arka sayfasına koydum.

Asker törenlerinde ilk önce eğlence düzenlenir. Konu komşu ve arkadaş çevresi gelir. Eğlenceden sonra akşamla yatsı arası Mevlit Kuran okunur, helallik alınır. Gideceği günün sabahı camiden anons edilir, köy meydanına toplanılır.(KK17)

Örnek vereyim şubat ayında gidecek olan için yılbaşı esnasında bütün akrabalar yemek verir. Amcası, dayısı, halası, teyzesi yani fark etmiyor hepsi toplu olarak her akşam farklı evde yemek verilir eğlence düzenlenir. Gideceklerine bir hafta kala asker kınası musikili eğlence yapılırdı ondan sonra da askerlerimiz uğurlanırdı. Bir de asker mevlidimiz var. Aynı cami içerisinde yapıldığında kadınlar üstte erkekler aşağıda otururlar. Giden asker için sabah namazı kılınır. Toplu şekilde dua yapılır. Cami önünden uğurlanır. Şuan covid19`dan dolayı düğün, asker töreni, kına, nişan gibi adetlerimiz yapılamıyor.(KK27)

En güzel asker düğünlerimiz olur. Meydanda yapılır konum komşu herkes davetli olur. Meydanı bayraklarla balonlarla süslerler. Akşam beş altı gibi eğlence başlar. Ertesi günü camide mevlit yapılır. Kadınlar üst katta olur erkekler alt katta.(KK7)

Benim zamanımda asker törenleri yoktu. Ama şimdiki gençler çok güzel meydanda kutlama yaparlar. Tüm köy halkı toplanır gençlerimizi izleriz. Hayır, duaları yapılır ellerine kınalar yakılır. Sadece pandemi nedeniyle çok şeyden mahrum kaldık.(KK24)

Askerlik Anısı

Babamın dedesi Çanakkale`de şehit olmuş ismi Nuri. Annesinin dedesi de gazi tek gözünden yaralanmıştır ismi İsmail Fidan. Aynı cephede savaşmışlar. Nuri dedesi vurulduğunda İsmail dedesi sırtında taşımış. Sivil hayat da komşularmış. Nuri dede İsmail dedeme söylemiş “Komşu benim yüzümden sende vurulacaksın bırak beni sen git”. İsmail dedesi mısır tarlasında bırakmış çantasını da yastık olarak bırakmış. Dedemin dediğine göre onların arkasından gelen düşmanlar mı öldürdü, yoksa esir mi aldılar, kendi kendine vefat etti mi diye bilemiyorum. Dedem bir süre sonra köye geliyor burada muhtarlık yapıyor. Ben Gazi İsmail Fidanın torunuyum.(KK14)

4.3.1.4. Evlenme

Evlilik, toplum hayatının zaruri kıldığı medeni bir akit ve sosyal bir kurumdur, her evlilik akdi cemiyet peteğine bir göz daha ekler, evlilik kurumu

devam ettiği müddetçe toplumun geleceği güven altındadır; şu halde evlilik sevinçle karşılanmalı, desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.(Karaman, 2010, s. 70)

Derleme esansında en çok dikkatimi çeken erken yaşlarda evlilik olmasıydı. Derleme yaptığım kadınların genellikle on altı yaşlarında evlenmesiydi.

Üçpınar'ın kendine has bir özelliği var daha çok okuma oranı diğer köylere bakarken küçük yaşlarda evlilik oranı yüksek.(KK23)

Eskiden iki sevgili buluşmak için mendil salları, çakmak çakar, söz gönderirmiş. Çeşme başlarında, saçak damlarında buluşurlarmış.

Kızla oğlan tanışmaları uzaktan olurmuş. Akrabalar vesile olurdu. Haber verilirdi, kabul edilirse görmeye gelinirmiş.(KK26)

Kız kaçırma gençler anlaşır o günü kaçarlar. Kızı kaçmış biri olarak durumu anlatayım erkek tarafının büyükleri gelmek istiyor. Daha sonrası barışık olur. Barışıkta bir bileklik takabilirim. Genelde kimin neye gücü yetiyorsa onu takar.

Kız kaçırma artık adet hali almıştır. Az öncede söylediğim gibi köyde okuma oranı az. Gençler artık her şeye çok rahat erişim sağladıkları için okuma istekleri de azalıyor evliliğe merak sarıyorlar. Çok genç de aralarında sözleşip kaçıyor. Benim kendi kızımın kaçtığını duyduktan sonra oğlanın annesi, babası ve gençlerin gelmesini istedim. O şekilde de geldiler. Bir hafta barışık sürdü.(KK28)

Kız kaçırma oğlan evinden büyükler gelir barışık sağlar. Ama yine de ailede kırgınlık olur. Sevmediği aileye kaçarsa hep oğlan tarafı belli eder.

Kız kaçırma olursa eğer. Büyükler araya girer barışık olur Bir iki defa naz eder kız evi ama sonunda barışık olur.(KK31)

Kızı istemeye gelip verdiklerinde daha kolay. Kız kaçarken erkek evinde yüzüne demeseler de bir az ayrımcılık yapılır. Benim iki tane kızımın ikisi de kaçtı. Aman aman Allah kimseye göstermesin. Barışığa geldiler barışık kabul edilmedi. İster istemez yüzünü görünce dayanamıyorsun barışıyorsun. Barışık için iki defa geldiler. Kız kaçırma oğlan evinden büyükler gelir barışık sağlar. Ama yine de ailede kırgınlık olur. Sevmediği aileye kaçarsa hep oğlan tarafı belli eder.

Kızla oğlan tanışmaları uzaktan olurmuş. Akrabalar vesile olurdu. Haber verilirdi, kabul edilirse görmeye gelinirmiş.(KK20)

Eğer görücü usluyla olduysa komşuna söylersin, mesela Fatma'nın güzel kızı var çeşme başında gördüm. Oda oğluna anlatır oğlu da kabul ederse kızı göremeye giderler.(KK15)

Mesela ben kaçarak evlendim. İstemeye geldiklerinde vermediler. Bizimkiler pek küs kalmadıkları için barışık hemen oldu. Evin büyükleri gidip barışık yaptılar. Kaçtıktan sonra düğün yapıldı. Masrafları eşim taraf karşıladı.(KK33)

4.3.1.4.1. Kız İsteme ve Söz

Kız isteme zamanı aile büyükleri gider. Ailelerden anne, baba, amca, dayı, hala ve teyze gelir. Kız istemedenden önce erkek tarafından birkaç kadın kız evine gider tanışır gün ayarlanır kız istenmeye gidilir. Kız istemede söz kesilir. Erkek tarafının gönlünden geçerse kıza hediye olarak takı getirirler. Ve nişan düğün günleri ve takılacak takılardan konuşulur.

İstemeden sonra kadınlar ayrı odada, erkekler ayrı odada olur ki; kız tarafı takılacak altınlardan muhabbet etsin. Erkekler ise nişan düğün konularından bahsederler.

Akrabalarda gördüğüm kadarıyla kız istemeye gidildiğinde erkek tarafından büyükler gelir konuşup anlaşmaya çalışırlar. Eğer kızında oğlanda gönlü varsa kahveler yapılıyor “Allah'ın emri peygamberin kavliyle” kızı isterler söz kesilir.(KK10)

Kız istemeye ilk önce tanışmaya giderler. Bir gün ayarlanır. Evin büyükleriyle birlikte istenmeye gidilir. Bazı aileler söz ve nişanı birlikte yapar. Bazı aileler ayrı ayrı yapar.(KK31)

Kız isteme törenlerinde erkek tarafından büyükler gider ve ağzı iyi laf yapmanı götürürler. İstemeden sonra kadınlar ayrı odada, erkekler ayrı odada olur ki; kız tarafı takılacak altınlardan muhabbet etsin. Erkekler ise nişan düğün konularından bahseder. Eskiden düğünler 3 gün 3 gece sürermiş.(KK16)

Kız isteme zamanı aile büyükleri gider. Ailelerden anne, baba, amca, dayı, hala ve teyze gelir. Kız istemedenden önce erkek tarafından birkaç kadın kız evine gider tanışır gün ayarlanır kız istenmeye gidilir. Kız istemede söz kesilir. Erkek tarafının gönlünden geçerse kıza hediye olarak takı getirirler.(KK4)

Mesela beni babam kendisi evlendirmiş. Bana sormamış. İstemeye gelirken 5- 6 kişi geldiler. Eskiden tepside giysiler yasma gibi şeyler getirirdiler. Sonra geldiklerinde yüzük getirdiler nişan filan yapılırdı.(KK35)

Önceden tanışma yoktu görücü usulü vardı. Zamanla tanışma usulüne döndü. Önceden akrabaları alıp direk gelmek vardı. Şimdi ise ilk tanışma daha sonra kız isteme oluyor.(KK8)

Kızı istemeye anne, baba, dede, nine, hala, teyze amca ve dayı gider. Kız evinde aynı büyükler olur. Gittiklerinde düşünelim derler, oğlanı konum komşuya soruştururlar. İkinci defa geldiklerinde kabul ederler veya kabul etmezler kızımızın daha evlilik yaşı gelmemiştir lafını söyler yolcu ederler.(KK15)

Eskiyle kıyaslarsak eğer o zamanlar büyüler gelirdi istemeye, ama şimdi tüm akraba gelir. İsterlerse ikisini birlikte yaparlar hem isteyip hem de söz keserler. Her kesin gelirken getireceği şeyler farklıdır. Eskiden çiçeğini çikolatayı alıp giderdin. Şimdi ise sözle birlikte olduğu için bohçalarda getirilir.(KK9)

Kız istemeye annesi babası büyükleri gelmişti. Hem tanışma oldu hem de isteme yapıldı. İki gün sonra söz kesilir.(KK1)

İlk önce aileler tanışır. İsteme ve söz birlikte yapılır. Evin büyükleri gelir. Söz yüzükleri takılır. Söz yapıldıktan sonra evin büyükleri altın muhabbetini konuşurlar. Kız tarafıyla pazarlığı yaparlar. Sözden birkaç ay sonra nişan yapılır.(KK30)

4.3.1.4.2. Nişan

Nişan devresinden maksat tarafların birbirini tanıması ve yeterince konu üzerinde düşünmesi olduğundan, nişanı bozma serbest bırakılmış, tazminat tehdidi altında taraflar zorlanmamıştır. Nişan devresinde tarafların birbirine hediyeler vermeleri, keza erkeğin kıza, mehrin bir miktarını ödemesi gibi adetler bulunduğu için fıkıh bilginleri, nişanın bozulması halinde bunların ne olacağını hükme bağlamışlardır.(Karaman, 2010, s. 70)

Nişan ve söz ayrı olur. Nişanı kız tarafı yapar. Bizdeki gibi düğün salonunda pek yapmazlar. Takı almaya kızla birlikte giderler kız hangilerini beğense onlar alınır.(KK10)

Nişanı da düğünü de bütün masrafı erkek tarafı yapar. Köyde önceden 10 tane bilezik verilirdi şimdi ise 8'e düştü. Nişan kız tarafının evinde oluyor. Nişandan bir yıl sonra düğün yapılır.(KK8)

Eskiden de böyleydi şimdide aynı kızın beğendiklerini erkek tarafı alır, erkeğin beğendiklerini kız tarafı alır. Ama yine de ağırlık erkek tarafında oluyor. Gelin kaç altın isterse takılır. Bizim burada böyle. Düğüne takı kalmaz. Nişan hazırlıkları ilk önce çarşıya gidilir. Nişanda giyinecekleri kıyafetler alınır, kızın beğendikleri takılar belirlenir. Arada bohça getirilir götürülür. Kızın annesine babasına kız kardeşlerine. Aynı şekilde erkek tarafına da götürülür. Daha sonra nişan günü belirlenir nişan yapılır.(KK21)

Nişanda tüm akraba çağırılır. Kız evi taraf kendi akrabalarını oğlan evi de aynı şekilde kendi akrabalarını çağırır. Nişandan önce alışveriş yapılır. Kız tarafı oğlan için alışveriş yapar oğlan evi de kız için alınacaklar ne gerekirse onları alırlar. Nişan günü her kes toplanır. Okumalıysa okunur, okumalı değilse müzikle olur. Ama yine de büyüklerden biri çıkar hayır dua eder. Yüzükler takılır nişan sona erer.(KK15)

Nişan günü tayin edilir. Ona göre hazırlıklar yapılır. Kız şehir içine giderse nişan masraflarını kız tarafı karşılar. Yok eğer köye giderse erkek tarafı yapar her şeyi. Burası köy olduğu için genelde meydanda veya evinin önünde yapılır. İsteyen olursa salonda bile yapar.(KK9)

Nişandan hazırlık yapılır. Alışverişe gidilir. Erkek tarafı kız tarafının ihtiyaçlarını alır, kız tarafı da aynı şekilde erkek tarafının giderlerini alır. Nişan kız evinde yapılır. Nişanın masraflarını karşılar. Nişanda kimin gönlünden ne geçerse takar. Nişandan sonra düğün tarihi alınır. Düğün tarihide maddi duruma göre ayarlanır.(KK30)

4.3.1.4.3. Düğün Hazırlığı

Düğüne gelince aile ne zaman müsait olursa maddi durumları yol verirse altı ay sonra veya bir sene sonra yapılır. Evi erkek tarafı dizer. Mutfak ve yatak odasını kız tarafı dizer. Bazı adetleri bizim adetlerden farklı. Mesela bizim orada çeyizi kız tarafı getirir. Ama burada ortak şekilde getirilir. Buralarda genellikle kızlara çeyiz doğdu zamandan toplanır. Çeyizlerinde elle işlemeli dantelli masa örtüleri,

havlular, nevresim takımları, tabak çanak gibi eşyalar konulur. Düğünden önce çeyizleri misafir odasına serer gösterirler. Oğlan tarafı da kendi çeyizlerini alır gelir kızın çeyizlerini de toplar kendi evlerine götürür. Düğün tarihini büyükler ayarlar gençlerin de düşüncelerini de alırlar. Düğünü ortak yaparlar. Genelde düğünler salonlarda olur, isteyen kendi evinde yapar. Düğün için uygun salonlar bakılır. Gelinlik ve damatlık alış verişi yapılır. Gelin arabası süslenmesi için çiçekçi bulunur. Davetnameleri hazırlanır onlar dağıtılır. Gelin evini dizmeye gelini ailesi birkaç arkadaşı ve akrabaları gider.(KK10)

Kıza çeyiz olarak mutfak takımı sıfırdan düzülür, günlük ve misafirlerine kulana bilsin diye sıfır takım verilir.(KK4)

Düğün tarihini büyükler belirler. Düğünü erkek tarafı yapar. Gelin evini dizmeye arkadaşları yengesi teyzesi halası gider. Düğünden sonra bakmaya gelirler. Düğünden sonra bakmaya gelirler.(KK8)

Düğünde maddi ve zamana bağlı olduğu için tarihi ona göre ayarlarlar. Düğünde isterlerse meydanda yaparlar isterlerse de salonda yaparlar. Düğünden bir hafta önce gelinin çeyizi gelir arkadaşlarıyla teyzeleri ile gidip evi dizerler.(KK21)

Nişandan sonra düğün tarihi belirlenir. Düğün tarihini maddiyata dayanarak bir hafta sonra veya bir az zaman geçtikten sonra yaparlar. Evi erkek tarafı dizer. Sadece mutfak eşyalarının tümünü kız evi alır. Kız çocuğu beşiğe düştüyse çeyiz toplanır. Ufaktan patik, dantel, yasma eline fırsat geçtikçe çeyizlik günlük eşyalarını alırsın.

Evi dizmeye kızın arkadaşları, yengeleri ve konum komşuyu çağırırlar. Çeyiz almaya damadın sağdıçları gider. Gelinin arkadaşları sandığın üzerine oturur para aldıktan sonra çeyizi verirler. Gelin tarafı damadın arkadaşlarına içecek ikram eder. Sağdıçlar içecekleri bitirdikten sonra bardakları kırarlar. Çeyiz alma olur onları dizdikten sonra yemek yer yerler teşekkür anlamında.(KK31)

Çeyiz de mutfak eşyası tabak, çanak, çarşaf gibi ne gerekirse onlar koyulur. Köyde evlenirse davullu zurnalı gelip çeyiz alırlar. Damadın sağdıçları çeyizleri almaya geldiklerinde bardakları kırarlar veya evde işlerine yarayacak bir şey varsa onu alırlar.(KK9)

Çeyizi erkek tarafı dizer. Mutfak, yatak odası veya salon kız tarafı bunlardan dizmek isterse onun için çeyiz getirir. Ve diğer eşyalardan tabak çanak gibi çeyiz getiriler. Evi dizmeye kızın arkadaşları, ablası ve kardeşi gider.(KK30)

4.3.1.4.4. Kına Gecesi

Ülkemizde evlenmeyle ilgili yaygın geleneklerden biride "kına gecesi"dir. Kına gecesi, gerdekten bir gün önce kadınlar arasında kız evinde yapılır. Kız kınası kadar yaygın olmamakla beraber, güveye de kına yakıldığını biliyoruz. Erkek evinde toplananların düzenledikleri gecede, kız evinden bir tepsi içerisinde gelen kına, sağdıcı tarafından erkeğin eline yakılır. Gerek kızın, gerekse erkeğin eline kına yakma gelenekselliği ağırlığını duyurduğu yerlerde uygulanmaktadır.(Örnek, 1977, s. 190)

Kına evde yapılırsa erkek gelmez ama bahçede yapılırsa erkek de gelir. Kimileri kınaya bindallı giyer kimileri de elbise. Oğlanın eline de kına yapılır. Kına gecesinde testi atılır kırılır. Bir adettir.(KK10)

Eskiden kınalar evlerde yapılırdı. Şimdi dışarıda yapılır ve üç tane bindallı giyerler.(KK4)

Kınayı da oğlan evi yapar. Kına gecesi bir gece veya iki gece olur. Bir gece kız evinde, bir gece de erkek evinde oynarlar. Kız evindeki kınaya erkek gelir, erkek evindeki kınaya kız gider.(KK15)

Kına gecesi kız evinde olur. Kimileri kınayı meydanda yapar kimileri de evinde.(KK21)

Köye gelin giderse kınayı erkek tarafı yapar, eğer dış tarafa gelin giderse kız evi kınayı yapar. Kına bir gün sürer. Bindallı giyerler yöresel kıyafet yok.(KK9)

Kına ev önünde veya salonda yaparlar. Mesela biz ev önünde yaptık. Kınada altın ve para takılır. Yakın akrabalar altın takar konum komşu para takar veya biz kimin kınasına gitmişsek orada ne takıldıysa aynısını bizim çocuklara takarlar.(KK1)

Kına kapı önünde veya evde yapılır. Kınayı kız tarafı yaparlar. Konum komşu gelir. Kına eğlencesi yapılır.(KK30)

Gelin hamamı

Gelin hamamı eskiden vardı şimdi yok. Eskiden gelin hamamına gitmeden gelinin başına kına yapardılar hamamda yıkanırđılar. Herkese kına yapılıdır.(KK21)

Gelin hamamı eskiden yapılırdı. Yengeler akrabalar toplanır hamama giderler. Gelin hamamına gitmek isteyen gider gitmek istemeyen kızlı oğlanlı buluşup çarşı pazar gezerler düğünde giyecekleri kıyafetleri alır ilk toplandıkları yere gelip hep birlikte eve dönerler.(KK15)

Gelin hamamı eskiden vardı. Hamama gelinin arkadaşları gider. Damat tarafının ablası veya kız kardeşi hamama davet edilir.(KK30)

Gelin alma

Gelin almaya davulla zurnayla bayrak açarak gidersin. Gelini evden çıkarmadan önce erkek kardeşi varsa beline kırmızı kurdele bağlar, eğer erkek kardeşi yoksa babası bağlar. Babasıyla kardeşi koluna girer evden çıkarır, oğlan evine teslim eder gider.(KK15)

Gelini almaya gidince er iki tarafında yengesi yanında olur. Çivi alınır kız evinden. Erkek tarafına kapı açmaz kız tarafından birileri kapı tutar. Kapının açılması için damattan para alırlar.(KK21)

Gelin almaya giderken arkalarına su dökülür. Gelin evinden çivi sökülür.(KK8)

Gelin almaya geldiklerinken davullu zurnalı gelinir. Gelini evden çıkarmadan önce gelinin arkadaşları kapı açmaz damat taraftan para isterler. Damadın sağdıçları arlarında para toplar kapı açtırırlar. Köyün imamı gelir Kur'anı Kerim okur onun altından geçirir. Gelinin beline babası kırmızı kuşak bağlar, babası yoksa oğlan kardeşi bağlar. Mesela bizim oralarda ayağının altında tabak kırma var buralarda o yok. Hiç görmedim. Tabak kırmanın anlamı da, kırarsa eğer gideceği evde sözünün geçmesi anlama gelir, kırılmazsa eğer onun sözü geçmeyeceği anlama gelir.(KK1)

Gelini davullu zurnalı almaya giderler. Eskiden öküz arabaları vardı onları süslerdiler. Şimdi ise çeşitli arabalar gelir. Damadın sağdıçları önde Türk bayrağı açar.(KK30)

4.3.1.4.5. Dügün

Eskiden dügünler ayrı olurdu, kadınların dügünlerine erkekler giremezdi. Erkeğin sağdıçları beklerdi, girmek isteyenini sopayla kovalardı. Böylece düğüne erkek girmezdi.

Eskiden gelini öküz arabalarıyla alırdılar. Öküz arabalarını süslerdiler. O zamanlar böyle lüks arabalar ne geziyordu? (KK4)

Dügünlerde erkekler ve kadınlar ayrı olurdu. Köyün açık alan meydan gibi bir yeri vardı. Orda erkekler oynardı kadınlar izlerdi. Kadınlar ise gelin evinde oynardı. Erkekler izlerdi. On bir on iki yaşlarımdan hatırladığım kadarıyla gelin arabası öküz arabası olurdu onu güzelce süslerdiler. Bunu ben bizzat kendim görmüştüm. Üç gün dolu dolu dügün yapılırdı. At yarışları, güreş yarışları olurdu. Benim bildiğim dügünler bunlardı.(KK7)

Dügünde zamana maddiyata bağlı. Nişandan üç dört ay sonra yapanlar da var. Salonda yapanda var, meydanda yapanda var. Genellikle meydanda yapılır.(KK9)

Dügün sonrası

Dügünden bir kaç zaman sonra aileleri eve yemeğe davet ederler. Aileleri de isterse hediye getirirler.(KK21)

Dügünden en geç bir ay sonra anne babalar ziyaret edilir. İlk önce gelinin annesi babası evine gidilir. Giderken bohça götürülür içinde seccade havlu çorap koyulur.(KK8)

İlk kız evini ziyaret ederler. Gönlülerinden ne koparsa onu götürürler.(KK15)

Eskiyle kıyaslasak o zamanlar aileler ziyaret edilirdi. Tatlı, seccade veya yasma götürülürdü. Şimdi ise düğünden sonra bir haftalık balayı oluyor.(KK9)

Dügünden üç gün sonra gelinir. Gelirken tatlı getirilir. Ondan sonra da balayına gidilir.(KK1)

Dügünden sonra ilk kız tarafının evine giderler. Giderken tatlı götürülür. (KK30)

4.3.1.5. Ölüm

Ölüm herkes için kaçınılmaz son oluşu, dünyanın her yanına ölüm çevresinde toplanan adetlere ve işlemlere evrensel bir karakter kazandırmıştır. Bu bakımından aralarında gerek coğrafi, gerekse kültürel bakımdan ayrımlar bulunan değişik yapıdaki toplumların konuyla ilgili inanmaları, adetleri ve işlemleri arasında çoğu zaman şaşırtıcı benzerlikler görülmektedir.(Örnek, 1977, s. 207)

4.3.1.5.1. Ölüm Öncesi

Ölüm anlaşılmaz o rabbimin bileceği iştir. İnsan öleceği günü ve doğacağı günü bilmez. Mesela hasta yanımdayım 2 saat sonra o vefat edecek. Onun o halde ölümü anladığımı nerden bileceğiz ki.(KK17)

Eceliyle mücadele ettiği için ve hararetle olduğu için su verilir veya susuz gitmesin Kuranla imanla gitsin diye verilir. Ölecek kişinin başında okursun, su verirsin veya pamukla dudaklarını suyla ıslatırsın.(KK27)

4.3.1.5.2. Ölüm Sırası

Ölünün gözü ve çenesinin kapanması vefat ettiği an yapılır yarım saat sonra yapmak istersen yapılmaz. Bunun sebebi de kemikler boşalıyor o yüzden yarım saat sonra yapılmaz. Sağlık açısından da sıcak sığına yapılması iyidir yoksa ağzına sinek böcek girebilir. Canlıyız biz. Canlıdan nefes çıktı zaman çürümeye başlar. İklimle mevsimle alakalı yöresel kimileri halıya kimileri battaniye bükür.(KK17)

Ölüm haberi selası verilir. Resmi dairelere bildirilir.

Ölünün çenesinin bağlanma sebebi çör çöp ağzına kaçmasın diye bağlanır. Cenazenin durumuna bağlı kimisi yer yatağı yaparlar. Cenaze yeni öldüğünde yıkamadan önce soyarsın bir namahrem yerleri kapalı kalır. Cenazenin üzerine bıçak veya demir bir şey koyulur şişmesin diye. Şişince kokabilir. Morgda olursa gerek kalmaz ama evde olursa ihtiyaç olur.(KK27)

4.3.1.5.3. Yıkama ve Kefenleme

Cenaze, cesedi 2014 yılına kadar diğer cami imamıyla birlikte yıkarmış. 2014 yılından sonra cesetleri Büyükşehir Belediyesinin verdiği hizmet sayesinde cesetleri belediye ekibi yıkar. Aileden eğer dini eğitim alan biri yıkamayı biliyorsa o da yıkamaya gidebilir.(KK18)

Eğer ölen kadınsa kadınlar yıkar yok eğer erkekse erkekler yıkar. Örnek vereyim hoca eşliğinde dedemi torunları ve evlatlarıyla birlikte yıkayabiliriz. Bir hafız eşliğinde nineyi kız evlatları ve torunları isterse yıkayabilir.(KK28)

Dinimizin en uygun gördüğü şey cenazeyi en yakının yıkamasıdır. Kadın kadını, erkek de ise erkek yıkar. Şimdi ise gelenek oldu imamlar yıkar, hastanelerde ise görevli imamlar vardır onlar yıkar. Eşi yıkayamaz nikah düştüğü için.

Zaruri kefen vardır tek kefen, erkek de üç, kadında beş kefen vardır. Bunlar ayrı ayrı konular anlatmaya kalkarsak saatlerimizi alır. Kadında beş kefen sırasıyla, erkekte ise üç kefen sünnetiyle, zaruri kefende ise bir defa örtünmek zorundadır. Bunun yanında mezara hiçbir şey konulmaz. Bu alemde öbür aleme hiçbir şeyin gitmediğinin işaretidir. Cenazeye katılan herkes tabutu taşır.(KK17)

Kefen işini imam yapar kadınsa kadın hoca, erkekse erkek hoca yapar. Evlatlarında eli yatkınsa, tecrübesi varsa veya gördüyse yapabilirler. Zaten cenazeyi en yakınlarının yıkaması gerekli ama tecrübesizse imamlar yıkar ve kefenler. Öldüğünü bildirmek için gözleri kapatılır. Kefenleme sırasında gözlerine pamukta koyarlar.(KK27)

Can çekişme sırasında su vermenin sebebi ağzı kuru gitmesindir. Gözlerini kapatılır ki bu dünyadan gözü açık gitmesin. Aklında bir şey kalırsa gözleri kapanmaz. Dünyaya doyamadan gitti derler.(KK24)

4.3.1.5.4 Cenaze Namazı ve Defin İşleri

Vefat eden kişinin akrabası bizi buluyor hocam bizim cenazemiz var hastanedeyse eğer çıktı biz onu defin edeceğiz bunu duyurup millete aktarırsanız memnun oluruz derler. Ve bizde şu kişinin Mevla rahmetiyle şu saate kalkacak deriz

Tabutun üzerin yeşil örtü örtülür. Buda Müslüman olduğunun belirtisidir. Tabutlu gömülmez insan kefeniyle gömülür dinimizin emri budur. . Bu alemde hiçbir şeyin gitmediğinin işaretidir. Cenazeye katılan herkes tabutu taşır.

Ölen kişi Müslümansa eğer ölümlere sağından bir ölçü kısmında gidilmesi gerekli. Mezara girerken selam aleyküm diyorsun duasını okursun. Telkin verilir. Bu uygulama peygamber efendimizden kalmıştır. Vefat edene sorgu sırasında kolay olsun diye hatırlamak içindir. Peygamber efendimiz bize telkin yapın diye buyuruyor.(KK17)

Tabutlar şehirde marangozlarda hazırlanıp getirilir. Köy konağının içine koyulur. İhtiyaç olunduğu zaman oradan alınır kullanılır geri yerine bırakılır. Müslüman olan bir kişiye ayetli hadisli bez koyulur tabutun üzerine. Tabutun baş kısmına da havludur, çember koyulur kadınsa bağlanır. Ölen kim olursa olsun tabutun üzerine bir şey koymazlar. Sadece şehit cenazelerine Türk bayrağı koyarlar. Ölü kefeniyle gömülür. Tabutu dört kişi taşır. Aileden de taşırlar köy halkıda taşımada yardım eder.

Telkini imam okur. Telkinde mevtanın annesinin isminden başlar sonra telkin verilir. Eskiden konum komşu yemek getirirdi cenaze evine getirirdiler ama şimdi dışardan sipariş veriyorlar. Mezara istedikleri zaman gidilir. Yedisi kırkı eli ikisi yılında arife günlerinde bayramlarda imamla mezarlığa gidilir de okunur.(KK27)

Tabutu herkes taşır. Cesedi toprağa yakınları verir. Ama rahmete giden erkeğe çevreden biri yardım eder, kadın ise akraba dışında bir erkek giremez namahrem sayılır.

İmam telkin verir. İnanca göre imam telkin verirken sorgu meleklerinin ona soracağı soruların cevabını hatırlatır. (KK24)

4.3.1.5.5. Cenaze Evi

Bizim oralarda cenaze evine ziyarete gelenlerle birlikte ağıtlar söylerler.. Buralarda hiç ağıt söylenişini görmedim. Bizim orda çadır kurulur yemek verilir. En başta imam ve ev sahipleri oturur. Çeşitli ağıtlar söylenir. Türkiye ve köyde gördüğüm kadarıyla cenaze evine gelen komşular yemek getirir aileye destek amaçlı.(KK10)

Cenaze evleri bizdekinden çok farklı. Cenaze evine yemek getirilir. Bizdekiyle kıyasladığımızda üçüncü gününde hemen çadır kurulur yemekler hazırlanır. Aynı şey kırk günün de yine aynı şekilde çadır kurulur. Burada ise camide mevlit okunur. (KK19)

4.3.1.6. Bayram ve Kutlamalar

4.3.1.6.1. Bayramlar

Türkiye'nin dört bir yanında dini bayramlara önem verilir bunlardan. Kurban kesiminde ise, kurbanın kesilme amacı anlatılır. Şuan bu köyde bazı kişiler kurbanlık hayvanlar satar veyahut kendi evlerindeki hayvanlardan keser. Herkesin kendi hayvanı olduğu için çok nadiren konu komşuya dağıtılır.(KK18)

Bayram sabahları konak diye bir yerde toplanılırdı. Her evden farklı çeşitlerde yemek getirilirdi. Bayramlaşıyorlar oraya her evden bir erkek veya oğlan çocuğu gider kadınlar gitmez. Çocuklar bayramlıklarını giyer büyüklerinin ellerinden öpmeye sıraya girerlerdi.(KK32)

Ramazan bayramları çok güzel olurdu. Sevgi saygı o zaman çok daha farklıydı. Şimdiki zamanın gençleri gibi her istediğimize kolay ulaşamadığımız için büyüklerimizin bize aldığı giysilere gözümüz gibi bakardık. Bayramı ipile çekerdik. Bayram olurdu bütün sülale bir araya gelirdi. Köyün odaları vardı. Bayramın birinci günü yemek çıkarırdık. İsteyen yemeğini götürür orda bütün mahalle birlikte yemek yerdı. O zamanlar bağlar çok kuvvetliydi. Şimdi ama öyle değil. Eski bayramlar şimdikilerden daha güzel.(KK28)

Ramazan bayramlarında iftar verilir. Genellikle camide olur. Konu komşu herkes bir arada olur. Daha sonra dua okunur.(KK8)

Bayramlarda farklı kutlanıyor. Diğer bayramlarında normal kutlanır. Mesela Ramazan bayramında günlük rutin halinde kutlanır. Sabah kahvaltı yapılır, büyüklerin eli öpülür. Küçük çocuklar komşuların kapılarına gider bayram şekeri toplarlar. Şimdiki çocuklar şeker yerine para istiyorlar. Akşama normal günlerde yapılan çorba çeşidi, mevsimlik salata, nohutlu pilav, cacık ve tatlı yapılır. Bizim oradaki gibi masa açıp çeşitli yemek konulmaz.

Mesela buralarda Nevruz bayramı kutlamaları hiç görmedim. Nevruz bayramı olduğunda kendi yöremize ait baklava, şeker bura goğal yaparım. Küçük tepside bohça yaparım. Son yıllarda yapamıyorum salgın yüzünden. Hıdırales ve Nevruz bayramını bir birine benzetiyorum. O zamanda köy meydanında ocak yakarlar herkes etrafına toplanır yerde ufak kaldığında gençler üzerinde atlar.

Kurban bayramında kesilen hayvanın eti köyde ihtiyaç sahibi veya kurban kesemeyen aileler varsa onlara dağıtılıyor. Basende beş altı aile ortak olup büyük baş hayvan keser.(KK1)

Ramazan bayramında herkes bayramlaşır. Sabah erkenden köy halkı toplanır camiye gider bayram namazı kılınır. Köyün çocukları bayram şekeri toplar. Kimileri gönlünden bayram şekeri değil de para verir çocuklara. Bayram namazından sonra kimileri misafir gider, kimilerine misafir gelir. Aile büyüklerin ellerinden öperler büyükler olarak da bizde bayram harçlığı veririz.

Kurban bayramı da aynı gibi bunun terk farkı adak veya kurban kesilmesi. Eskiye bakınca çok değişti her şey. Eskiden kurbanı kesip ihtiyaç sahiplerine dağıtırdılar. Şimdi ise çok aile kesip dolaba dolduruyor. Kurbanı kesim hanelerde kesilir eskisi gibi kimse pekte evinin önünde kesim yapmaz oldu. Kurbanı keserken bildiğimiz Allah'ın adıyla keseriz.(KK24)

Köy şehre bağlandıktan sonra çok adetlerimiz yok oldu. Özellikle bayram adetlerimiz. Eskiden oda diye bir yer vardı köy halkıyla orda toplanıp bayramlaşırđık. Ramazan bayramının birinci günü zekât verilirdi şimdi var mı yok mu bilmiyorum. Bayramın il günü mahallenin çocukları kapılara gelir bayram şekeri toplarlar el öperler.(KK25)

4.3.1.6.2. Mevlitler

Hız. Muhammed'in doğum gününde yapılan kutlama merasimlerine mevlit denilmektedir. Türkiye'de gözlem yaptığım kadarıyla mevlitler yeni doğan çocuklara, sünnet olan çocuklara, askerle vb. yapılmaktadır. Mevlitlerde dini sohbetler edinir hayır dualar okunur. Mevlitlerde hayır için yemek, lokma, tatlı dağıtılır.

Mevlitlere giderim. Mevlit çeşitleri çoktur. Asker mevlitleri, sünnet mevlitleri, Peygamberlerin mevlitleri ve başka vardır. Mevlitte ilk önce Kuran

ayetlerinden okuruz. İlahiler okuruz dualar ederiz. Çocuk mevlitleri bir az farklı oluyor. Mesele Muhammet dünyaya geldi diye başlar ilk kısmı. Balıkesir de bir çocuk mevlidine gittik. Süreleri ayetleri dualarımızı yaptık en son Muhammet dünyaya geldi başlayan ilahimizi söyleriz. Çocuğu kucağımızda sallayarak hep birlikte ilahimizi söyleriz.

Bayram mevlitleri yapılmaz. Sünnet mevlitlerinde mevlit olur. Erkekler okur. Kadınlarda ayrı oturup dinliyor. Mevlitler yedi gün sürerdi. Şimdi ise üç gün sürüyor. 7 günlerinde yemek olurdu. Sarma, mantı, çorba, pilav, tatlısı, salatası ayran yapılırdı. Genelde mevlitler ayrı oluyor. Komşular akrabalar evlerinde ne pişirseler cenaze evine getirirdiler. Bekarete Ayetel kürsü, Em aren resulü, Yasin süresi, Duhan süresi, Vakıa süresi, Rahman süresi, Mülk süresi, Kıyamet süresi, Nebe süresi, Naziat süresi.(KK22)

Derleme yaptığım esnada iki defa farklı farklı cami avlusunda mevlit yapan amcalarla karşılaştım. Mevlit sahiplerinden izin alarak avluda kurulan mevlit sofralarının resimlerini çekme ve gözlem yapma şansım oldu. Mevlit yemeklerinden nohutlu pilav, mercimek çorbası, içeceklerden su ve ayran, tatlılardan ise lokum vardı. İkinci mevlit de ise aynı benzer yemekler ve içecekler vardı. Sadece tatlı çeşidi hoşmerimdi. Mevlit sahiplerinden konuşma şansımız oldu. Mevlidi yapma sebebini bizle paylaştı. “*Mevlidi annem, dedem, babam için hayır yapmak amacıyla yapıyorum. Onlar için güzel dualar edilsin. Dedemin adı Hüseyin Fidan, babamın adı Lütfü Fidan, annemin adı Hassene Fidan. Mevlit verilirken sayı yapılmaz, kaç kişi gelirse yemeklerden yer dua eder.*”(KK34)

4.4.1. Halk Mutfağı

Mevlitler, asker törenleri, düğünler ve sünnet törenlerinde hep halk mutfağı öne çıkar. Bu tür davetlerde en özenle hazırlanan kısmı yemeklerdir. Bu yüzden yemekler özen ve titizlikle hazırlanır. Yemekler genellikle yöresel olur. Halk mutfağının en vazgeçilmezi “*Tirit, hoşmerim tatlısı, bulgur pilavıdır*”.

4.4.1.1. orbalar

Tarhana orbası tarifi; Kimileri tarhanayı evinde hazırlar kimileri marketten alır. Hazırlanması emek ister. Tarhana yazın hazırlanır. Bunun için nohut haşlanır, yoğurt mayalanır. Unla birlikte karıştırılır, hamuru hazırlanır. Hamur ufalanır bezin üzerinde. Daha sonra inceler içerisinde ufalanmayan hamur var mı diye. Sıcak hava da kurutursun kışın çorbasını içersin.

Tencerenin içerisine göz kararı sıvı yağ, nane, salça, baharatlar ve tarhanayı ekleyip biraz karıştırıp kavuruyorum. Suyu yavaş yavaş ilave ediyorum ve devamlı karıştırıp pişiriyorum. Kaynadıktan sonra 5 dakika daha bekleyip ocaktan alıyorum.(KK4)

Mercimek orbası tarifi; Tencereye göz kararı sıvı yağ koyduktan sonra üzerine doğranmış soğanları ekliyoruz pembeleşene kadar kızartıyorum. Malzemeleri koyup, daha sonra üzerine salça ve havuçları ekliyorum. Biraz onu karıştırıyorum üzerine iyice yıkadığım mercimekleri ve baharatları ekliyorum. Üzerine suyu ekliyorum tencerenin kapağını kapatıyorum. Eskiden mercimeği süzgeçten geçiriyorduk ama şimdi karıştırıcıyla hallediyoruz.(KK4)

Şehriye orbası tarifi; Dört kişilik bir aile için yapılıyorsa eğer 1 litre sıcak su, 1 çay bardağı tel şehriye, 2 yemek kaşığı tereyağı, 1 yemek kaşığı domates salçası ve isteğe bağlı tuz, karabiber gibi baharat eklenebilir. İlk önce tereyağını güzelce ocakta eritip üzerine salçayı ekliyorum. Onu güzelce karıştırıp sıcak suyu döküyorum. Su kaynamağa başladı zamanda şehriye ve baharatları ekleyip karıştırıyorum.(KK15)

4.4.1.2. Yemekler

Tirit tarifi; Eti kaynatırım, kemikler etten ayrılınca kadar haşlanır. Kevgirle et parçaları ayrı bir kaba alırım. Sonra eti kavurma yaparım. Üzerine domatesten sos, maydanoz tuz ve baharat eklerim.(KK4)

Bulgur pilavı tarifi; Tencereye yine aynı şekilde göz kararı iki veya iki buçuk bulgur koyuyorum, üzerine kaynar su eklerim biraz daha kaynaması için. Daha sonra kavrulmuş etleri ekliyorum. Kim isterse zeytinyağı ekler üzerine. Suyu çekilince ateşten alınır.(KK4)

Kuru Fasulyenin tarifi; 2 bardak kuru fasulye, 1,5 yemek kaşığı salça, domates veya domates ezmesi, 3 yemek kaşığı sıvıyağ, yarım kilo kuşbaşı et ve baharatlar gerek oluyor. Fasulyeyi akşamdan ıslatırım. Küfece koyup soğanı etini güzelce kavurur kaynamağa koyarım. Salça veya domates ezmesi ekliyorum. Etle birlikte karıştırıyorum.1ve 1,5 litre sıcak su eliyorum. Ağız tadına göre baharatlar eklenir. Bazen bir saate pişer bazen yarım saate fasulyenin durumuna bağlı.(KK6)

Mantı tarifi; İki veya üç su bardağı unu bir yoğurma kabına boşaltıyorum; ortasını açıp bir adet yumurta, tuz ve bir su bardağı ılık suyu ekleyip yoğuruyorum. Hamur olduktan sonra üzerini kapatırım şişmesini beklerim. O sırada mantının içi hazırlarım. Bir tane soğanı yüz gram veya yüz elli gramlık kıyma içine ekliyorum. Daha sonra baharatları da ekleyip karıştırıyorum. Hamurum kabardıktan sonra oklavayla açıyorum kare şeklinde kesiyorum içlerine kıyma koyuyorum. Ağzını bohça gibi kapatıyorum. Mantıyı bir tencerenin içine alıp üzerine su ekleyip haşlıyorum. İyice haşlanmadan sonra suyunu süzüyorum. Tavanın içine göz kararı yağ ve salça ekleyip karıştırıyorum. Bu sosu mantının üzerine ekliyorum kim isterse sosa baharat ekliyor.(KK35)

Keşkek tarifi; Ben akşamdan bir kilo buğdayı suya koyuyorum. Sabah onu güzel yıkıyorum. Bir kilo keşke bir kilo kırmızı et kullanıyorum. İkisini on beş yirmi dakika kaynatıyorum. Pişmesine bağlı bazen yarım saatte pişe biliyor. Piştikten sonra tokmakla dövüyorsun. Kıvamını suyunu ayarlıyorum. En son iki yüz elli gram tereyağı ısıtıp üzerine ekliyorum.(KK9)

4.4.1.3. Tatlılar

Höşmerim tarifi; Koyun sütünden yapılır. Mayalandıktan sonra süzmeye koyulur. Çökelek gibi olur sonra tencereye bırakılır. Kızarana kadar karıştırılır. İçerisine su, yumurta sarısı koyulur. Hafif kaynatılır.(KK35)

Gara Helva tarifi; İrmik un fıstık ve şekerden oluşuyor. İrmikle unu kavuruyorum, suyunu çektikten sonra fıstıkları şerbeti üzerine ekliyorum.(KK6)

Cevizli Baklava tarifi; Baklavayı yapmadan önce malzemelerimi hazırlıyorum. Şerbetini hazırlamak için bir tencereye 4 su bardağı şeker, 1 tatlı kaşığı limon suyu ve 4 su bardağı su ekliyorum. Şeker eriyene kadar karıştırıyorum. Kaynamaya başladığın da limon suyunu ekliyorum. Baklava arası için 2 buçuk su

bardağı ceviz rendeliyorum. Yufkayı tepsiye dizmeden önce tepsimi yağıyorum. Yufkamı tepsiye diziyorum arası için hazırladığım cevizini serpiyorum. Bu şekilde iki yufkaya yine ceviz serpiyorum. Yerde kalan yufkaları ekliyorum. Şekillini verdikten sonra fırına bırakıyorum 40 piştikten sonra şerbetini ekliyorum.(KK21)

4.4.1.4. Turşular

Lahana turşu tarifi; Kırmızılahanaları ince ince doğruyorum tuzla ovuyorum. Ovduktan sonra da şişeye dolduruyorum. Üzerine bir bardak sirke eklerim, bir bardak su ve limon eklerim. İki üç gün bekletiyorum.(KK6)

Domates turşu tarifi; Bir kavanoz yapmak için beş yüz gram domates olması lazım. Diğer malzemeler ise üç diş sarımsak, bir yemek kaşığı kaya tuzu, bir tatlı kaşığı şeker, bir su bardağı kadarda elma sirkesi ve kavanozu ağzına kadar su doldurmak gerekli. Daha sonra ağzını bağlayıp on beş yirmi gün karanlık yerde bekletiyorsun.(KK1)

Karışık turşu tarifi; Karışık turşunun malzemeleri lahana, küçük salatalık, biber, domates, havuç, bir buçuk su bardağı elma sirkesi, bir tatlı kaşığı limon tuzu, bir yemek kaşığı toz şeker, beş yemek kaşığı tuz ve kavanoz dolana kadar su doldurulur. Daha sonra kapağını iyice bağlayıp karanlık bir yerde bekletiyorsun. (KK1)

Salatalık turşu tarifi; Bir kiloluk salatalık turşusu için malzemeler küçük salatalık, bir yemek kaşığı kaya tuz, bir çay kaşığı limon tuzu, altı diş sarımsak, bir su bardağı elma sirkesi ve kavanozu dolana kadar suyla doldurup ağzını sıkıca bağlayıp karanlık bir yerde bekletiyorum.(KK8)

4.4.1.5. Börekler

Kırma börek tarifi; Dört beş adet yufka açıyorsun. Malzemeler bir bardak süt, lor peynir, bir çay kaşığı tuz ve üç dört kaşık sıvı yağ. Üstüne yumurtanın sarısı, dört kaşık yoğurt ve dört yemek kaşığı sıvı yağ. Hazırlanması süt tuz yağ bir kaptaki karıştırıyoruz. Daha sonra bu karışımı yufkada bir iki çay kaşığı gezdiriyorsun. Yufkanın içine bolca lor peynir koyuyorsun ve yufkayı büzüştürüyorsun. Tepsiye dizip üzerine yumurtasını ve yağını vurup fırında pişiriyorsun.(KK9)

Çarşaf börek tarifi; Yufkaları açıyorsun, on beş dakika bekletilir. İçeriği için üç dört patates bir soğan isteğe göre pul biber ve tuz eklenir. Üzeri için bir buçuk su bardağında sıvı yağ ve yumurta sarısı ekliyoruz. Hazırlanması; patatesleri haşlıyoruz. Haşladıktan sonra güzelce ezip üzerine tuzunu biberini ve soğan doğrayıp karıştırıyoruz. Bu karışımı yufkanın içine koyup rulo haline getirip kıvırıyoruz. Tepsiye koyup üzerine yumurta sarısını ve sıvı yağ sürüyoruz.(KK9)

İspanaklı börek tarifi; Gereken malzemeler yedi yufka ve içine eklenen malzemeler ise iki kilo ıspanak, bir soğan, bir yemek kaşığı salça, isteye bağlı bir tatlı aşığı tuz, biber ve beş yemek kaşığı sıvı yağ. Üzerine sürmek içinde bir yumurta sarı isteğe göre çörekotu kullanılır. Hazırlanmadan önce ıspanağı güzel yıkayıp doğruyorum, daha sonra soğan, salça ve üzerine tuzla, biberi ekleyip kavuruyorum. Yufkaları ikiye bölüp fırçayla yağlıyorum. İçine malzemeleri koyup rulo şeklinde sarıp tepsinin ortasında gül şeklinde yerleştirip üzerine yumurtanın sarını sürüp çörekotunu serpip fırına bırakıyorum.(KK8)

Patatesli börek tarifi; Hazır yufkadan yapıyorum. Beş altı adet patates haşlıyorum haşlandıktan sonra onu püre haline getiriyorum. Tavada bir kaşık sıvıyağ ekliyorum daha sonra bir büyük doğranmış soğan ve bir yemek kaşığı salça ekleyip karıştırıyorum. Ben üzerine karabiber, nane, tuz, pul biberi ve maydanoz ekleyip karışıma devam ediyorum. Tepsiyi sıvıyağla güzelce fırçalıyorum. Yufkaları ikiye bölüp fırçayla yağlıyorum. İçine malzemeleri koyup rulo şeklinde sarıp tepsinin ortasında gül şeklinde yerleştirip üzerine yumurtanın sarını sürüp çörek otunu serpip fırına bırakıyorum.(KK8)

4.4.1.6. Reçeller

Çilek reçeli tarifi; iki kilo çilek, yedi veya sekiz su bardağı şeker ve yarım bardak limon suyu. Çilekleri güzel yıkadıktan sonra bir tencereye doldurup üzerine toz şekeri ekleyip sabaha kadar bekletiyorsun. Sabah kırk veya kırk beş derece ateşte kaynatıyoruz. Köpükleri kaşık yardımıyla alıyoruz. Ocaktan almaya yakın üzerine limon suyumuzu ekliyoruz. Ocaktan alıp sıcak sıcak kavanozlara doldurup ağzını sıkı bir şekilde bağlayıp karanlık bir yerde bekletiyoruz.(KK1)

Kiraz reçeli tarifi; iki kilo kiraz, yedi veya sekiz bardak toz şeker ve yarım bardak limon suyu. Kirazın çekirdekleri ve sapları ayıklandıktan sonra güzelce

yıkanır. Daha sonra bir tencereye koyulur üzerine şeker ilave edilir. Bir gece bekletiyoruz. Sabah da ocakta koyu olana kadar kaynatırız. Kaynamaya yakın limon suyumuzu ekleriz. Ocaktan alıp sıcak sıcak kavanozlara doldurup ağzını sıkı bağlayıp karanlık bir yerde bekletiriz.(KK1)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Balıkesir'in zengin folkloru vardır. Her bir ilçenin kendine has halk edebiyatı, halk bilimi bulunmaktadır. Bunlardan biri de zengin folklorlara sahip olan Karesi ilçesi olmaktadır. Bizim bu çalışmamız da Karesi ilçesinin köylerinden biri olan Üçpınar hakkındadır.

Bu çalışmamızda Üçpınar Köyünün halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri ele alınmıştır. Saha araştırması sırasında, kaynak şahıslardan mülâkat ve gözlem yoluyla yazılı ve sözlü gelenekteki bilgiler derlenmiştir. İsmi Üçpınar oğlu Hayrettin'den alınmaktadır. Balıkesir büyük şehir olduğu için merkeze yakın olan köyler mahalle olarak aldırılmaya başlatılmıştır.

Sözlü kültürde devam eden folklorik malzemeler, sözlü kaynaklarında yavaş yavaş yok olmaya başlamasıyla sadece yaşlılar tarafından bilinmektedir. Köyün şehirle yakın mesafede olması nedeniyle teknoloji daha çok inkişaf etmiştir. Köy şehirle yakın olduğundan dolayı köy evleri azalmakta onların yerini apartmanlar almaktadır. Halkla iletişim sağlamamızın zorluklarından biri de tüm dünyayı ele geçiren Covid19 vakasıydı. Bu nedenden dolayı köy halkıyla iletişim kurmakta zorlansak da, gönüllü şekilde bilgileri paylaşmak isteyen kaynak şahıslarımız da olmaktadır.

Saha çalışmamızda “Halk Edebiyatı Ürünleri” ve “Halk Bilimi Ürünleri” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Halk edebiyat ürünlerimizde tespit ettiğimiz efsaneler, masallar, atasözleri ve maniler yer almaktadır. Halk bilim ürünlerinde ise toplumsal inanış ve uygulamalar – doğum, evlenme, ölüm, bayram kutlamaları, askerlik ve halk mutfağı yer almaktadır.

Sözlü kaynaklarımızın yok olması nedeniyle türkü, ninni, tekerleme, bilmece, yanılmaca gibi halk edebiyat ürünleri derlenmiştir. Bunlar hakkında bilgi elde etmek istedikçe aldığımız cevap artık internet var teknoloji geliştii, türkü dinlemek istersek açar oradan dinleriz, çocuklara bile masalları oradan dinletiyoruz. Bizim çok

işimize yarıyor. Covid19 eve kapandığımızda teknoloji bizim elimizden tuttu. Ve bu yüzden derlememiz bu kısımdan eksik kalmaktadır. Ve bu yüzden köyde şiir, türkü söyleyen her hangi birine ulaşılmamıştır.

Köyün kendine özgü atasözleri ve masalları olmadığını öğrendik. Günümüze kadar anlatılan atasözleri ve masallar kullanılmaktadır.

Efsane metinleri olağanüstü varlıklardan oluşturulmaktadır. Efsane bulmakta sıkıntı yaşanmamıştır. Bu efsaneler köyün kendine özgü olmaktadır.

Derleme sonucunda Üçpınar köyünün inanışları ve gelenekleri tespit edilmiştir. Üç Pınar köyü genel derleme yapıldıktan sonra kültürel değerleri kayıt altına alınmaya çalışılmıştır.

Üçpınar köyüne ulaşım rahat olma ve merkeze yakın olmasıyla sözlü gelenek kayıp olmaya devam etmektedir. Bizim bu derlemedeki amacımız kültürümüze sahip çıkıp korumaktır. Ve bu yüzden folklor bizim geçmişimiz, bu günümüz ve geleceğimizdir. Folklor halk kültürünü ve milli değerini ayakta tutan bir bilim dalıdır. Teknoloji inkişaf ettikçe sözlü kaynaklarımız kayıp olmaya devam edecektir. Gelecek nesillere kendi kültürümüzü ve milli değerlerimizi aktarmaya yardımcı olmalıyız.

KAYNAKÇA

- Akalın, S. ve Şimşek, E. (2003). *Türk dünyası edebiyat tarihi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Aslan, E. (2010). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Maya Akademi.
- Boratav, P. N. (1988). *100 Soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Ekici, M. (2019). *Halk bilgisi (folklor) derleme ve inceleme yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Kabaklı, A. (2004). *Türk edebiyatı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kamran, H. (2010). *İslam'da kadın ve aile*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Örnek, V. S. (1977). *Türk halk bilimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Türk dünyası edebiyat tarihi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Tan, N. (1995). *Folklor (halk bilimi)*. İstanbul: Yaylım Matbaası.

EKLER

EK – 1 Kaynak Kişiler

Sıra No	Ad Soyad	Yaş	Eğitimi	Mesleği	Mahallesi
KK1	Amane Demir	62	Lise	Ev hanımı	Azerbaycan Bakü
KK2	Ayşe Sacer	73	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK3	Ayşe Sölü	61	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK4	Berlin Aslan	65	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK5	Çavdar Maçmak	55	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK6	Derya Koçak	35	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK7	Ferdi Keser	42	Lise	Dolmuşçu	Üçpınar
KK8	Emine Pala	38	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK9	Esmâ Erdoğan	45	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK10	Gülnaz Aslan	52	Lise	Ev hanımı	Azerbaycan Nahcivan
KK11	Halime Yılmaz	70	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK12	Hüseyin Emir	64	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK13	Mehmet Kas	51	İlkokul	Muhtar	Üçpınar

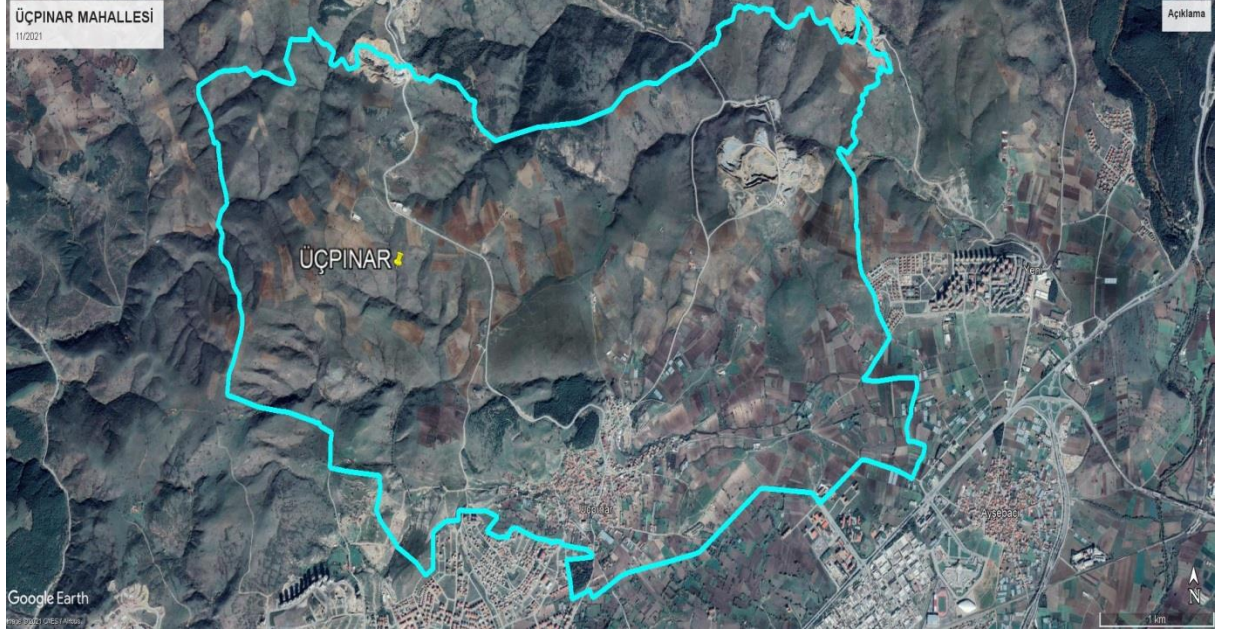

KK14	Mehmet Cin	62	Üniversite	Öğretmen	Üçpınar
KK15	Meryem Saura	63	İlkokul	Ev hanımı	Ayvalık
KK16	Mustafa Topaloğlu	72	İlkokul	Hafız	Üçpınar
KK17	Musa Sıkıcı	35	Lise	İmam	Dursunbeyli
KK18	Mustafa Çalışır	59	Üniversite	İmam	İbirler
KK19	Naile Can	44	Lise	Ev hanımı	Azerbaycan Nahcivan
KK20	Nevra Maçmak	72	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK21	Nilüfer Kas	41	İlkokul	Ev hanımı	Ziyaretli
KK22	Nur Gül Kas	51	İlkokul	Hafız	Üçpınar
KK23	Özlem Gül	35	Üniversite	Müdür	Savaştepe
KK24	Ramazan Çakır	67	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK25	Salim Yılmaz	70	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK26	Salih Zeybek	63	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK27	Sefer	74	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK28	Selver Koçak	39	Ortaokul	Belediye personeli	Üçpınar
KK29	Şenol Kara	52	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK30	Sultan Ak	43	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK31	Turgut Emir	63	İlkokul	Esnaf	Üçpınar
KK32	Veli Işık	63	Üniversite	Emekli	Üçpınar

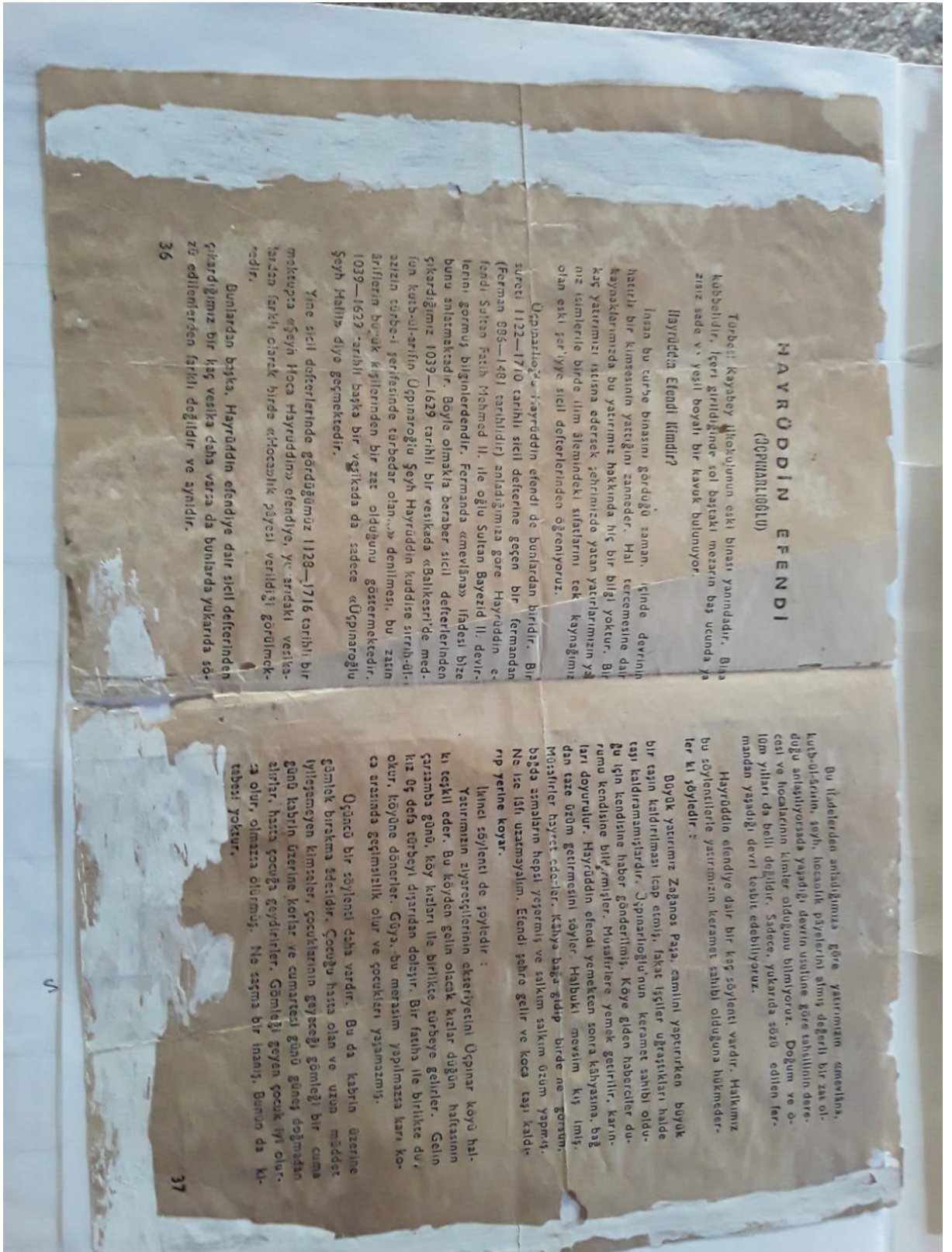
KK33	Yasemin Erdoğan	28	Ortaokul	Ev hanımı	Üçpınar
KK34	Yüksel Fidan	58	İlkokul	Emekli	Üçpınar
KK35	Züleyha Çakır	66	İlkokul	Ev hanımı	Üçpınar

EK – 2 Fotoğraflar ve Belgeler

2.1. Üç Pınar mahallesinin haritası

2.2. Hayrettin Hoca hakkında belge

HAYRÜDDİN EFENDİ (ÜÇPİNLİĞİ)

Türbetti Kayabey Mektebinin eski binası yanındadır. Bina kübbesindedir. İfren girişiğinde sol baştaki mezarın baş ucunda yazıtı sade ve yeşil boyalı bir kavuk bulunmaktadır.

Hayrüddin Efendi kimdir?

İnsan bu cürbe binasını gördüğü zaman, içinde devrinin hatırlı bir kimsesinin yattığını sanıyır. Hal tercemesine dair kaynaklarımızda bu yattırımı hakkında hiç bir bilgi yoktur. Bir kaç yattırımı istisna ederseniz şehrimizde yatan yattırılarımız yazıt istisnaları birde ilim âlemindeki sıfatlarını tek kaynağımız olan eski fer'iyeye sici defterlerinden öğreniyoruz.

Üçpınarlıca Hayrüddin efendi de bunlardan biridir. Bir sureti 1122—1710 tarihli sici defterine geçen bir fermandan (Ferman 998—1481 tarihli) anladığımızı göre Hayrüddin efendi Sultan Fatih Mehmed II. ile oğlu Sultan Bayezid II. devirlerini görmüş bilginelendirdir. Fermanda «mevlana» ifadesi bize bunu anlatmaktadır. Böyle olmakta beraber sici defterlerinden çıkarıldığımız 1039—1629 tarihli bir vesikada «Balıkesirde medfun kurb-ül-arifin Üçpınarlıca Şeyh Hayrüddin kudüise sirrih-dilâzizin türbe-i garifisinde türbedar olan...» denilmesi, bu zatın ariflerin büyük kâğıtlarından bir zat olduğunu göstermektedir. 1039—1622 tarihli başka bir vesikada da sadece «Üçpınarlıca Şeyh Halil» diye geçmektedir.

Yine sici defterlerinde gördüğümüz 1128—1716 tarihli bir mektupta «Şeyh Hoca Hayrüddin» efendiyse, yu ardaki vesikaların farklı olarak birde «Hocaşah pâyazı verildiği» görülmektedir.

Bunlardan başka, Hayrüddin efendiyse dair sici defterlerinden çıkarıldığımız bir kaç vesika caha varsa da bunlarda yukarıda söz ettiğimizden farklı değildir ve aynıdır.

36

Bu ifadelerden anladığımızı göre yattırımın «mevlana», kurb-ül-arifin, şeyh, hocasah pâyazı olarak alınıp değerli bir zat olduğunu biliyoruz. Bu yattırımın kimliği olduğunu biliyoruz. Doğum ve ölüm yılları da belli değildir. Sadece, yukarıda söz ettiğimiz fermandan yazıldığı devri tesbit edebiliyoruz.

Hayrüddin efendiyse dair bir kaç söyleyiş vardır. Halkımız bu söyleyişlerle yattırımın keramet şubhi olduğunu hükmederler ki söyleyişler :

Büyük yattırımın Zağanos Paşa, camını yapıtırırken büyük bir taşın kaldırılması için emri, fakat işler uğraştıkları halde taşı kaldıramamışlardır. Üçpınarlıca'nın keramet şubhi olduğu bu için kendisine haber gönderilmiş. Köye giden haberciler de bu için kendisine bildirmişler. Musafiriye yemek getirilir, karınları doyurulur. Hayrüddin efendi yemekten sonra kahyasına, bağdan taze üzüm getirmesini söyler. Halbuki mevsim kış imiş, musafirler hayret ederler. Kahya bağa gidip birde ne görür. Bağda sarmaların hepsi yeşermiş ve salıkım salıkım üzüm yapmış. Ne ise işi uzatmayalım. Efendi fakire gelir ve koca taşı kaldırıp yerine koyar.

İkinci söyleyiş de şöyledir :

Yattırımın ziyaretiğlerinin ekseriyetini Üçpınar köyü halkı teşkil eder. Bu köyden gelin olacak kızlar düğün hatirasının çaramba günü, köy kızları ile birlikte türbeye gelirler. Gelin kız üç defa türbeyi dışardan dolayır. Bir fatiha ile birlikte duvar okur, köyüne dönerler. Göya, bu merasim yapılmazsa karı kocası arasında gerginlik olur ve çocukları yaşamazmış.

Üçüncü bir söyleyiş daha vardır. Bu da kabrin üzerine gömlek birkama ededir. Çocukta hasta olan ve uzun müddet iyileşmeyen kimseler, çocuğınının geyeseği gömleği bir cuma günü kabrin üzerine koyar ve cumartesi günü güneş doğmadan alırlar, hasta çocuğa geçirirler. Gömleği geyen çocuk iyi olur. Hasta olur, olmazsa ölürmüş. Ne yazık ki insanı, bunun da kerametesi yoktur.

37

2.3. Asker Töreni

2.4. Mevlit

EK –3 Üçpınar Mahallesi İle İlgili Sorular

1. Adınız ve soyadınız?
2. Doğum tarihiniz ve yaşınız?
3. Eğitim durumunuz?
4. Aslen nerelisiniz?
5. Neden Üçpınar? Üçpınar verilme sebebi?
6. Nüfusu ne kadar? Eskiden mi daha çok halk vardı yoksa şimdi mi?
7. İç ve dış göçler oldu mu? Bunun sebebi ne?
8. Tarım ve hayvancılık durumu nasıl? Eskiden mi daha iyi miydi yoksa şimdi mi?
9. Ulaşım durumu nasıl? İnsanlar buraya rahatlıkla gelip gide biliyor mu?

10. İlk defa yerleşim ne zaman oldu?
11. Yerli halk mı çok yoksa göçmen mi?
12. Eski evler, tarihi yapılar, ocaklar var mı?
13. Eğitim seviyesi nasıl? Okullar ne zaman açıldı?
14. Ailelerin çocuklarını okula gönderme durumu nasıl?
15. Köye sağlık ocağı ne zaman geldi?
16. Sağlık ocağı olmadan önce hastalara ilk müdahale nasıl yapılırdı?
17. Köyünüze ait efsaneler var mı? Örnek?
18. Köy halkının kendine ait atasözleri veya deyimler var mı?
19. Efsaneler ve ya rivayetler halkta nasıl etki bırakmıştır?
20. Halkın etkisinden çıkamadığı rivayet veya efsane var mı? Örnek verir misiniz?
21. Hangi masallar var? Örnek verir misiniz?
22. Nasıl bir hikayeleriniz var? Örnek verir misiniz?
23. Nasıl tür manileriniz var? Örnek verir misiniz?
24. Manileri nerede söylersiniz? Örnek verir misiniz?
25. Halkın severek anlattığı destan var mı? Örnek verir misiniz?
26. Bu destanı kimden veya nereden duymuşlardı?
27. Çocuk uyuturken hangi ninnileri söylerler?
28. Köyde meşhur olan hangi türküler var?
29. Köyde aşık var mı? Onun hakkında bilgi alayım.
30. Halk oyunlarınız var mı? Örnek verir misiniz?
31. Hangi aletler kullanılır?
32. Giyim kuşam nasıl olur?
33. Kadınlar ve erkekler birlikte mi oyunlar oynar?
34. Kadınlara ait hangi oyunlar var?
35. Erkeklerle ait hangi oyunlar var?
36. Düğünde gelin ve damat hangi halk oyunu oynar?
37. Doğuma kimler gider?
38. Çocuğun oğlan ve ya kız olmasını haber veren şahsa ne müjde verilir?
39. Çocuğun isini kim koyar?
40. Çocuğun göbeğini nerde gömülür?
41. Kırk basma inancı var mıdır?
42. Beşik kertmesi var mı?

43. Varsa eğer uygulanması nasıl?
44. Göbeği kesildikten sonra çocuğa ne gibi geleneksel işlemler yapılır?
45. Doğum bitince anneye nasıl yardım edilir?
46. Al basma inancı var mıdır?
47. Evlilik yaşı geçmiş kadın ve ya erkeğin bahtını kim açar?
48. Kız isteme nasıl yapılır?
49. Kızı istemeye giderken büyüklerden kimler olur?
50. Kız istemede nasıl adetler uygulanır?
51. Kıza kaç yaşında çeyiz toplanır?
52. Kız tarafı çeyiz verir mi?
53. Oğlan çocuğuna çeyiz yapılır mı?
54. Nişan masraflarını kimler karşılar?
55. Nişanda takı takılır mı?
56. Nişandan kaç zaman sonra düğün yapılır?
57. Nişanı kim yapar?
58. Düğün tarihini kimler ayarlar?
59. Düğün masraflarını kim karşılar?
60. Kınayı kim yapar?
61. Kına nerde olur?
62. Kına gecesine zaman yapılır?
63. Kınaya erkek gelir mi?
64. Gelin hamamı yapılır mı?
65. Gelin hamamında kimler gider?
66. Gelin hamamında neler yapılır?
67. Gelin almaya kimler gider?
68. Gelin alırken hangi uygulamalar yapılır?
69. Gelin ve damat aileleri ne zaman ziyaret ederler?
70. Giderken ne götürürler?

Cami İmamına Sorulacak Sorular

1. İnsan ölüm zamanını nasıl anlar?
2. Ölüm haberi nasıl verilir?
3. Uzakta olan aile üyeleri için cenaze bekletilir mi?
4. Ölünün gözleri neden kapatılır?

5. Ölünün çenesi neden bağlanılır?
6. Ölünün üzerine her hangi bir cisim konulur mu?
7. Erkek ölü nasıl kefenlenir?
8. Kadın ölü nasıl kefenlenir?
9. Tabut üzerine her hangi bir şey örtülür mü? Anlamı nedir?
10. Tabutla mı gömülür yoksa kefenle mi?
11. Tabutu kaç kişi taşır?
12. Telkin verilir mi?
13. Cenazede sadece erkekler mi olur?
14. Kadınların olması neden uygun değildir?
15. Cenaze törenlerinde yiyecek içecek olur mu?
16. Cesedi kimler yıkar? Aile üyelerinden kimse yıkamaya gelebilir mi?
17. Neden 7'si, 40'ı, 52'si yapılır?
18. Biri hakkını helal etmezse nasıl ikna edilir?
19. Kadın cenazelerinde kadın Hafız mı olur?
20. Mevlit zamanı kadınlar ve erkekler aynı şekilde mi ağrılır mı?

Yoksa farklı mı?

21. Mezar kaç gün sonra ziyaret edilir?
22. Ölünün giydiği kıyafetler ne yapılır?